

Briuselis, 2019 06 17
COM(2019) 271 final

KOMISIJOS ATASKAITA EUROPOS PARLAMENTUI IR TARYBAI

dėl prekybos ir investavimo kliūčių

2018 m. sausio 1 d. – 2018 m. gruodžio 31 d.

IVADAS

Devintojoje Prekybos ir investavimo kliūčių ataskaitoje analizuojamos 2018 m. ES įmonėms iškilusios naujos kliūtys ir tais pačiais metais pasinaudojant ES patekimo į rinką partnerystę, vienijančia Komisiją, valstybes nares ir Europos įmones¹, pašalintos kliūtys. Ši partnerystė veikia suinteresuotųjų subjektų pastangomis ir jų labui. Ataskaitoje pažymima, su kokiomis kliūtimis ES įmonės susiduria trečiosiose šalyse, ir apibrėžiama bei analizuojama bendra strategija, kaip jas šalinti.

Reaguodama į stiprėjantį protekcionizmą, kaip vieną svarbiausių prioritetų Komisija išskyrė vykdymo užtikrinimą. Taip pat nuspręsta daugiau dėmesio skirti prekybos susitarimų įgyvendinimui. Šiuo atžvilgiu laikomasi komunikate „Prekyba visiems“² nubrėžtos krypties – ne tik ryžtingiau imtis tradicinių kliūčių šalinimo priemonių, bet ir tikslingiau stengtis, kad būtų įgyvendinami svarbūs įsipareigojimai, prisiimti pagal daug ir įvairių sričių laisvosios prekybos susitarimų³.

Tradicinių patekimo į rinką galimybių srityje dirbome trimis kryptimis. Pirmą, nuosekliau koordinavome ES institucijų ir suinteresuotųjų subjektų veiksmus (Briuselyje, valstybėse narėse ir plačiame mūsų diplomatinio atstovybių tinkle). Antra, Komisija tobulino savo komunikacinę veiklą stengdamasi paaiškinti, ypač mažosioms ir vidutinėms įmonėms (MVI), kaip jos gali pranešti apie visas naujas kliūtis, kurių joms gali iškilti už ES ribų, ir kaip Komisija ir valstybės narės gali parengti ir įgyvendinti specialią tų kliūčių šalinimo strategiją. Tam buvo naudinga iniciatyva „Patekimo į rinką dienos“. Įgyvendinant šią iniciatyvą mūsų valstybėse narėse rengiamos pagal vietos įmonių poreikius pritaikytos sesijos – renginiai jau įvyko Danijoje, Ispanijoje, Nyderlanduose, Lietuvoje, Portugalijoje ir Prancūzijoje. Trečia, išmintingiau suskirstėme kliūtis pagal prioritetus – tai mums leido veiksmingiau sutelkti savo išteklius rezultatams siekti.

Šioje ataskaitoje aptariama, kaip dar tiksliau nustatyti ir apibrėžti didžiausią poveikį ES įmonėms darančias kliūtis. Ankstesnėse ataskaitose tradiciškai daugiausia dėmesio buvo skiriama partneriams, kurie taikė ir panaikino daugiausiai kliūčių, o šioje ataskaitoje taip pat pabrėžiamos kliūtys, kurios tapo didžiausia našta ES eksportui, ir aptariami nauji jų santykinės svarbos aspektai.

Ataskaitos pirmajame skirsnyje pateikiama kiekybinė ir kokybinė visų 425 veikiančių⁴ ES prekybos ir investavimo kliūčių ir 45 naujų 2018 m. užregistruotų, Komisijai praneštų

¹ Patekimo į rinką partnerystė sukurta 2007 m., siekiant pagerinti Komisijos, valstybių narių ir ES įmonių bendradarbiavimą Briuselyje ir vietos lygmeniu. Ši partnerystė įgyvendinama rengiant mėnesinius Patekimo į rinką patarimo komiteto ir patekimo į rinką sektorių darbo grupių posėdžius Briuselyje ir reguliarius patekimo į rinką grupių arba prekybos patarėjų posėdžius trečiosiose šalyse.

² http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2015/october/tradoc_153846.pdf

³ <http://trade.ec.europa.eu/doclib/press/index.cfm?id=1933>

⁴ „Veikiančios“ kliūtys – tai kliūtys, kurias aktyviai stengiamasi įveikti pasitelkus patekimo į rinką partnerystę (tai priešingybė pašalintoms kliūtims, kurios, jas pašalinus, neveikia).

ir į ES patekimo į rinką duomenų bazę⁵ įtrauktų kliūčių analizę pagal šalis, kliūčių rūšis ir sektorius.

Antrajame skirsnyje pateikiama išsamesnė naujų kliūčių, apie kurias pranešta 2018 m. (2018 m. sausio 1 d. – gruodžio 31 d.), analizė, apibūdinant konkrečias įvairiose šalyse vyraujančias tendencijas ir įvertinant prekybos srautus, kuriems galėjo būti padarytas poveikis.

Trečiajame skirsnyje aprašomos priemonės, kurios yra taikomos pagal Patekimo į rinką strategiją siekiant pašalinti tas kliūtis, ir apžvelgiamos 35 kliūtys, kurias pavyko pašalinti 2018 m. Jame taip pat nuodugniau nagrinėjamos kai kurios didžiausią poveikį padariusios pašalintos kliūtys. Pabaigoje, remiantis ekonominiu modeliavimu, taip pat išsamiai aptariama, kokią ekonominę naudą davė mūsų patekimo į rinką partnerystė nuo šios Komisijos kadencijos pradžios.

⁵ Patekimo į rinką duomenų bazėje (<http://madb.europa.eu/madb/indexPubli.htm>) įmonės, kurios eksportuoja iš ES, gali rasti informacijos apie importo sąlygas trečiųjų šalių rinkose. Šioje duomenų bazėje pateikiama informacija ne tik apie kliūtis prekybai, bet ir apie tarifus ir prekių kilmės taisykles, procedūras ir formalumus, taikomus importuojant į trečiąsias šalis, sanitarijos ir fitosanitarijos priemonės, statistiką ir konkrečias eksporto paslaugas, kurios teikiamos MVĮ. ES eksporto pagalbos tarnyba (<http://exporthelp.europa.eu/thdapp/index.htm>) taip pat teikia atitinkamą, tik atvirkštinę informaciją, t. y. informaciją apie prekybos partneriams taikomas importo į ES sąlygas (įskaitant taikomus tarifus ir reikalavimus, lengvatinius susitarimus, kvotas ir statistiką).

I. PREKYBOS IR INVESTAVIMO KLIŪČIŲ APŽVALGA

Remiantis mūsų metodika, pagal kurią pagrindinis dėmesio objektas yra suinteresuotieji subjektai, šioje ataskaitoje aptariamos tik įmonių nurodytos kliūtys. Šiame skyriuje analizuojamos ES įmonėms trečiosiose šalyse iškilusios prekybos kliūtys, taip pat analizuojamos su tuo susijusios tendencijos ir veiksmai, kurių imtasi toms kliūtims pašalinti naudojantis patekimo į rinką partnerystę. Nors duomenų bazėje ir šioje ataskaitoje iš anksto nedaromos išvados dėl užregistruotų priemonių (ne)teisėtumo, visos šios kliūtys nurodytos kaip keliančios problemų ES įmonėms ir imantis tolesnių veiksmų joms suteiktas prioritetas, nes tos kliūtys gali būti diskriminacinės, neproporcingos arba kitokiais būdais riboti prekybą. Jos visos įtrauktos į mūsų Patekimo į rinką duomenų bazę.

A. BENDRA PREKYBOS IR INVESTAVIMO KLIŪČIŲ APŽVALGA

2018 m. pabaigoje į ES patekimo į rinką duomenų bazę⁶ buvo įtrauktos 425 prekybos ir investavimo kliūtys, veikiančios 59 trečiosiose šalyse⁷. Toks rekordinis kliūčių skaičius patvirtina, kad toliau didėja protekcionizmas, darantis poveikį ES suinteresuotiesiems subjektams. Kartu matyti, kad mūsų patekimo į rinką partnerystė – forumas, kuriuo, siekdami nustatyti ir pašalinti prekybos kliūtis, mūsų suinteresuotieji subjektai naudojami vis dažniau – darosi vis sėkmingesnė. Duomenų bazėje prekybos kliūtis galima suskirstyti pagal trečiąsias šalis, priemonių rūšis ir sektorius. Ši ataskaita parengta atsižvelgiant į šį skirstymą.

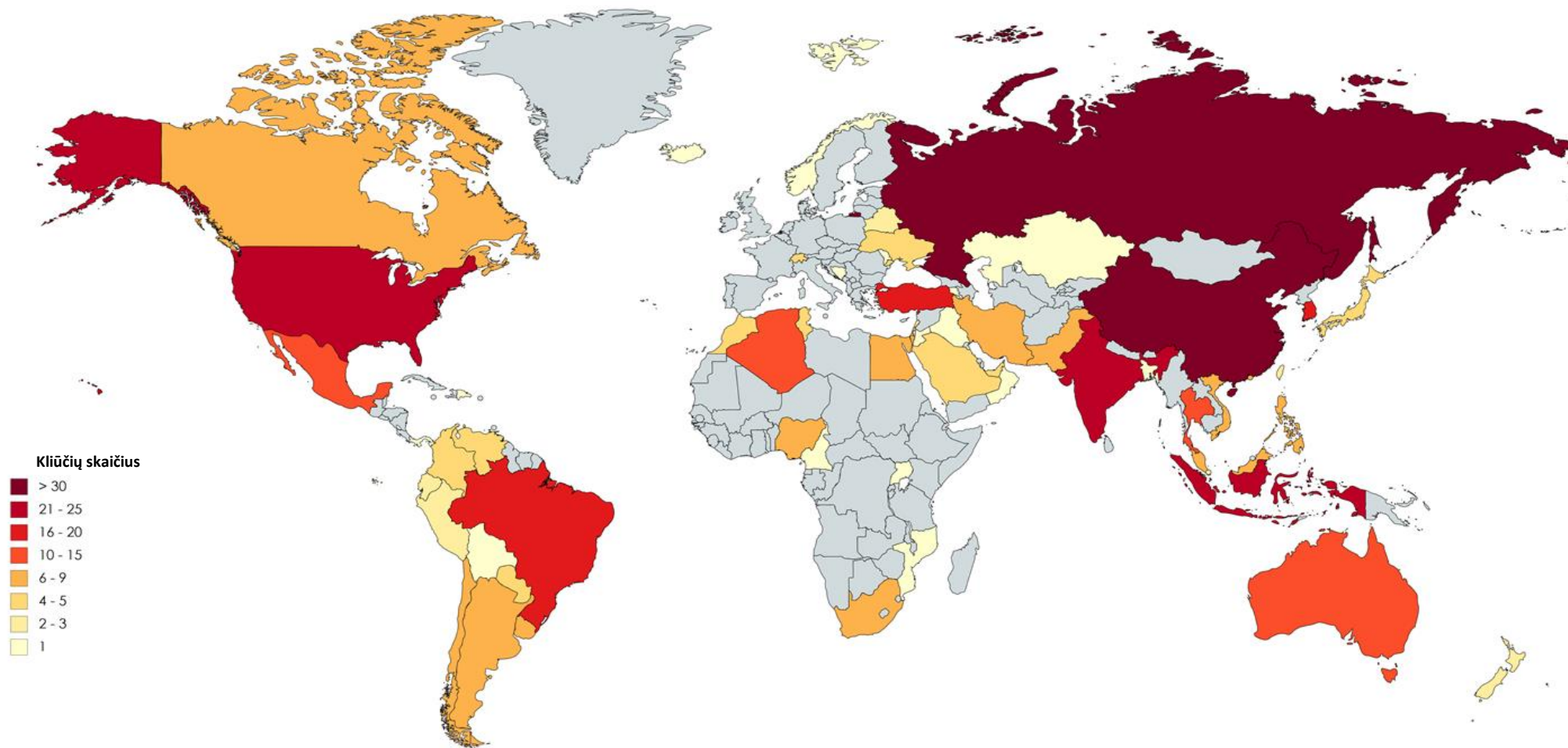
1. Kliūtys pagal trečiąsias šalis

Palyginti su 2017 m., pagrindinės dešimt šalių, kuriose kliūčių buvo daugiausiai, išliko tos pačios, tik šiek tiek pakito jų eilės tvarka. Ypač pažymėtina, kad pirmą kartą daugiausiai kliūčių nustatyta Kinijoje – užregistruotos 37 kliūtys naudotis ES eksporto ir investavimo galimybėmis. Nedaug atsilieka antroje vietoje esanti Rusija, kurioje užregistruotas panašus skaičius kliūčių (34), po jos rikiuojasi Indija (25 kliūtys), Indonezija (25) ir Jungtinės Amerikos Valstijos, kuriose užregistruotos 23 kliūtys.

Kitos trečiosios šalys, kuriose užregistruota dešimt ar daugiau prekybos kliūčių – Turkija (20), Brazilija (18), Pietų Korėja (17), Australija (15), Tailandas (12), Meksika (11) ir Alžyras (10). 1 pav. išsamiau pavaizduota, kaip tos kliūtys išsidėsto visame pasaulyje.

⁶ Susumavus praėjusių metų priemones (396 veikiančios kliūtys) ir 2018 m. rodiklius (išliko 45 naujos kliūtys, 35 kliūtys pašalintos) gautas rezultatas – 406 kliūtys. Skirtumas susidaro dėl to, kad nuo 2018 m. Komisija veikiančias kliūtis pradėjo koduoti detaliau. Tai nurodyta jau praėjusių metų ataskaitos 9 išnašoje. Dėl to nominalus kliūčių skaičius yra didesnis, tačiau pagrindinės tendencijos nesikeičia. Kiekvieną kliūčių aspektą registruojant atskirai, kiekvieną kliūtį galima stebėti veiksmingiau, taip pat galima rengti pagal konkrečias aplinkybes labiau pritaikytas tų kliūčių šalinimo strategijas.

⁷ Alžyre, Argentinoje, Armėnijoje, Australijoje, Baltarusijoje, Bangladeše, Bolivijoje, Bosnijoje ir Hercegovinoje, Brazilijoje, Čileje, Dominikos Respublikoje, Egipte, Ekvadore, Filipinuose, Honkonge, Indijoje, Indonezijoje, Irane, Irake, Islandijoje, Izraelyje, Japonijoje, Jordanijoje, Jungtinėse Amerikos Valstijose, Jungtiniuose Arabų Emyratuose, Kanadoje, Kamerūne, Kazachstane, Kinijoje, Kolumbijoje, Libane, Malaizijoje, Maroke, Meksikoje, Moldovoje, Mozambike, Naujojoje Zelandijoje, Nigerijoje, Norvegijoje, Omane, Pakistanė, Panamoje, Paragvajuje, Peru, Pietų Afrikoje, Pietų Korėjoje, Rusijos Federacijoje, Saudo Arabijoje, Singapūre, Šveicarijoje, Taivane, Tailande, Tunise, Turkijoje, Ugandoje, Ukrainoje, Urugvajuje, Venesueloje ir Vietname.

1 pav.⁸ Į PRDB įtrauktų prekybos ir investavimo kliūčių geografinis pasiskirstymas

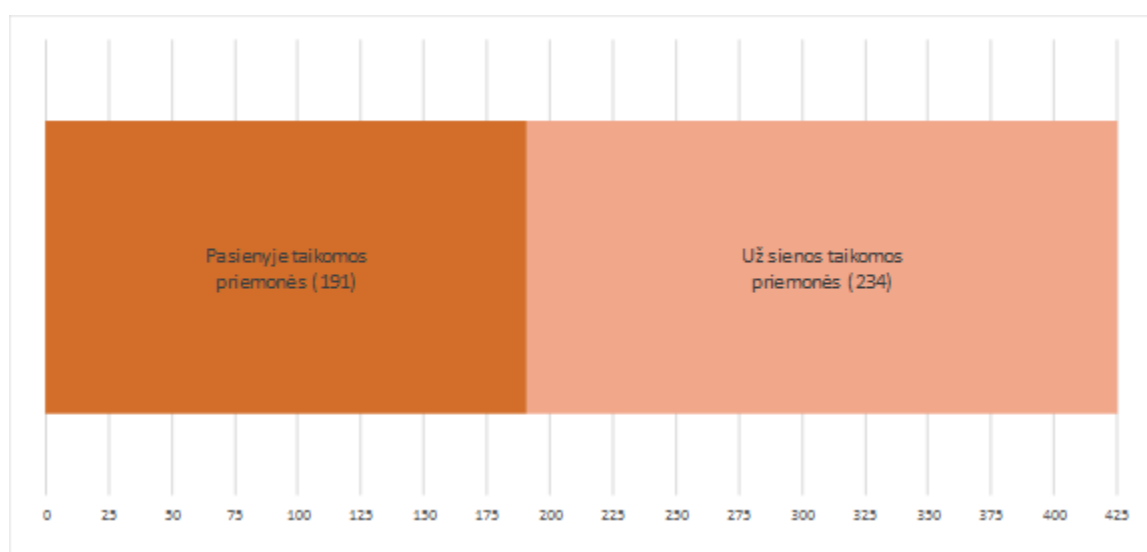
⁸ Sukurta priemone *mapchart.net* ©.

2. Kliūtys pagal priemonių rūšis

Iš 2 pav. matyti, kad už valstybės sienos taikomų priemonių (234) yra daugiau negu tradicinių pasienyje taikomų priemonių (191). Tokia pati tendencija pastebėta ir praėjusiais metais.

Prie už valstybės sienos taikomų priemonių priskiriami apribojimai, susiję su paslaugomis, investicijomis, viešaisiais pirkimais, intelektinės nuosavybės teisėmis arba nepagrįstomis techninėmis kliūtimis prekybai prekėmis. Daugiausiai tokių priemonių užregistruota Kinijoje (25), Rusijoje (18) ir Brazilijoje (15).

Pasienyje taikomos priemonės – tai apribojimai, darantys tiesioginį poveikį importui ir eksportui, paprastai nustatomi padidinant tarifus, nustatant kiekio apribojimus, tam tikras sanitarijos ir fitosanitarijos priemones, importo licencijų išdavimo tvarką arba visiškai uždraudžiant prekybą. Daugiausiai tokių priemonių užregistruota Rusijoje (16), po jos rikiuojasi Indonezija (13) ir Jungtinės Amerikos Valstijos (13).

2 pav. Į PRDB įtrauktų prekybos ir investavimo kliūčių pasiskirstymas pagal rūšis (priemonių skaičius)

B. NAUJOS PREKYBOS IR INVESTAVIMO KLIŪTYS, APIE KURIAS PRANEŠTA 2018 M.

2018 m. užregistruotos iš viso 45 naujos kliūtys 23 trečiosiose šalyse⁹, tai yra maždaug vienu trečdaliu mažiau, palyginti su 67 naujomis kliūtimis, apie kurias pranešta 2017 m. Tačiau, kaip toliau paaiškinta išsamiau, įvertintas kliūčių, apie kurias pranešta 2018 m.,

⁹ Alžyre, Australijoje, Brazilijoje, Egipte, Filipinuose, Indijoje, Indonezijoje, Irane, Irake, Japonijoje, Jungtinėse Amerikos Valstijose, Jungtiniuose Arabų Emyratuose, Kinijoje, Pakistane, Peru, Pietų Afrikoje, Rusijos Federacijoje, Saudo Arabijoje, Tailande, Tunise, Turkijoje, Ukrainoje ir Vietname.

ekonominis poveikis yra daug didesnis negu praėjusiais metais. ES eksportuotojams svarbiose rinkose išskyla vis sudėtingesnės ir sistemiškesnės kliūtys. Tai irgi patvirtina ankstesnėse dviejose ataskaitose pabrėžtą protekcionizmo didėjimo tendenciją.

Naujų 2018 m. kliūčių poveikis prekybos srautams pagal ES 28 eksportą siekė iki 51,4 mlrd. EUR – palyginti su 2017 m. (23,1 mlrd. EUR), šis skaičius padidėjo daugiau kaip dukart. Kadangi į šį skaičių neįskaičiuotos paslaugų kliūtys arba kliūtys, kai sunku nustatyti, kokiems produktams daromas poveikis, prekybos srautai, kuriems galėjo būti padarytas poveikis, greičiausiai yra tam tikra prasme įvertinti per maža suma¹⁰.

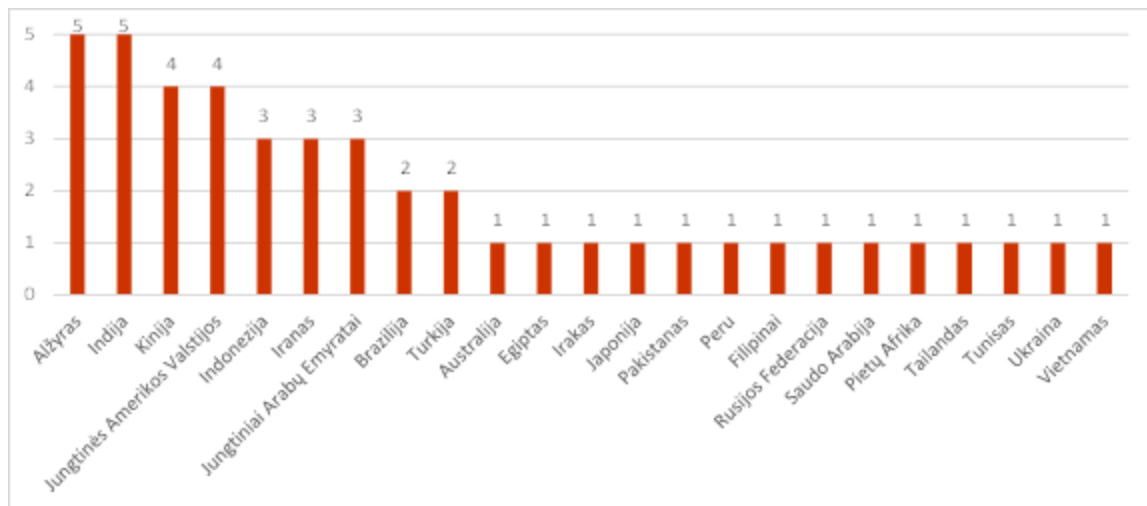
1. Naujos kliūtys, apie kurias pranešta 2018 m., pagal trečiąsias šalis

I lentelėje ir 3 pav. apžvelgiama, kaip naujos 2018 m. užregistruotos kliūtys pasiskirsto geografiškai. Matyti, kad daugiausiai naujų kliūčių užregistruota mūsų prekybos ir investavimo santykiuose su Alžyru ir Indija – abiejose šalyse užregistruota po penkias naujas kliūtis. Kinijoje ir Jungtinėse Amerikos Valstijose užregistruotas panašus naujų kliūčių skaičius – po keturias. Indonezijoje, Irane ir Jungtiniuose Arabų Emyratuose užregistruota po tris naujas kliūtis. Brazilija ir Turkija pradėjo taikyti po dvi naujas kliūtis, o likusias keturiolika kliūčių nustatė kitos trečiosios šalys. Analizuodami regionines tendencijas, pastebime, kad didžioji dauguma naujų kliūčių 2018 m. nustatytos Azijoje (17), pietiniame Viduržemio jūros regione ir Artimųjų Rytų regione (17).

Palyginus šiuos rodiklius su 2017 m. rezultatais, matyti, kad Kinijoje (praėjusiais metais užregistruota dešimt naujų kliūčių) ir Indijoje (praėjusiais metais užregistruotos trys naujos kliūtys) tebesitęsia neigiama tendencija. Derėtų pažymėti, kad praėjusių metų ataskaitoje Alžyras buvo paminėtas kaip vienas iš plintančio neigiamo poveikio pietiniame Viduržemio jūros regione šaltinių; kadangi 2018 m. užregistruotos penkios naujos kliūtys, galima teigti, kad ši tendencija pasitvirtino.

¹⁰ Siekiant kiekybiškai įvertinti prekybą, kuriai galėjo būti padarytas poveikis (remiantis dvišalio ES eksporto rodikliais pagal atitinkamus Suderintos sistemos (SS) tarifinius kodus, kiekybiškai vertinama prekyba, kuri vyksta nepaisant kliūčių), ypač sunku analizuoti netarifines kliūtis ir jų poveikį. Pagrindinė priežastis yra tai, kad netarifinėms kliūtims būdingas skirtingas apribojimų lygis. Išskyrus tiesioginius draudimus, dauguma prekybą ribojančių priemonių prekybą ne visiškai sustabdo, bet veikiau ją sumažina. Be to, tiems patiems produktams arba paslaugoms gali būti nustatyti po keletą apribojimų. Taigi, papildomos kliūtys nebūtinai reiškia papildomą poveikį, o tai, kad pašalinta viena kliūtis, nebūtinai reiškia, kad patekti į rinką savaime tapo lengviau.

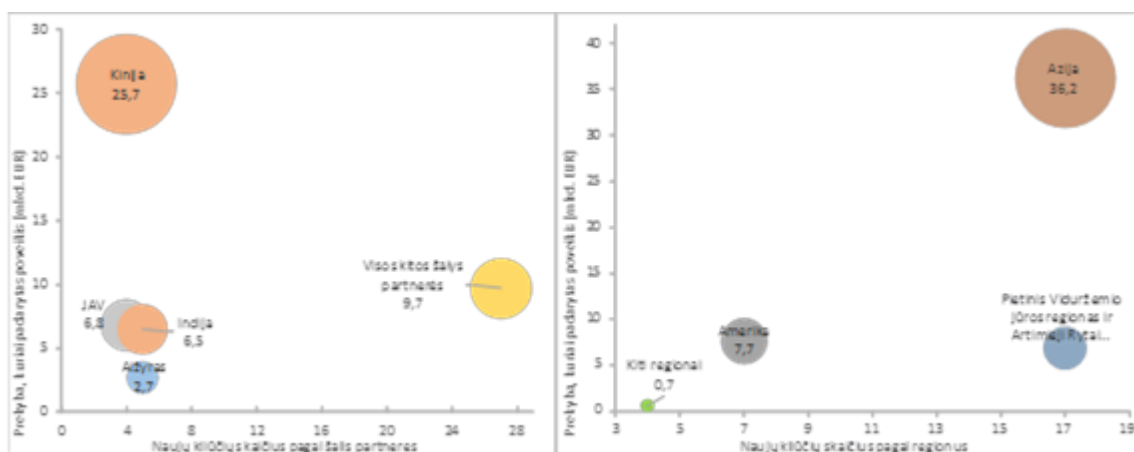
I lentelė. Geografinis naujų kliūčių, apie kurias pranešta 2018 m., pasiskirstymas

3 pav. Geografinis naujų kliūčių, apie kurias pranešta 2018 m., pasiskirstymas pagal regionus

Kaip paminėta pirmiau, šioje ataskaitoje daugiau dėmesio skiriama naujų kliūčių ekonominei svarbai. 4 pav. parodyti įvertinti prekybos srautai, kuriems padarytas poveikis, ir 2018 m. užregistruotų kliūčių skaičius pagal konkrečius partnerius ir regionus. Matyti, kad Kinijoje užregistruotos naujos kliūtys (4) daro daug didesnę poveikį prekybos srautams (25,7 mlrd. EUR) negu kitose trečiosiose šalyse užregistruotos kliūtys. Derėtų paminėti, kad tokia didelė prekybos, kuriai galėjo būti padarytas poveikis, vertė susidarė dėl vienos naujos kliūties IRT sektoriuje, kuri galėjo padaryti didžiulį ekonominį poveikį ES veiklos vykdytojų eksportui į Kiniją. Ši kliūtis išsamiau aptarta II skyriuje.

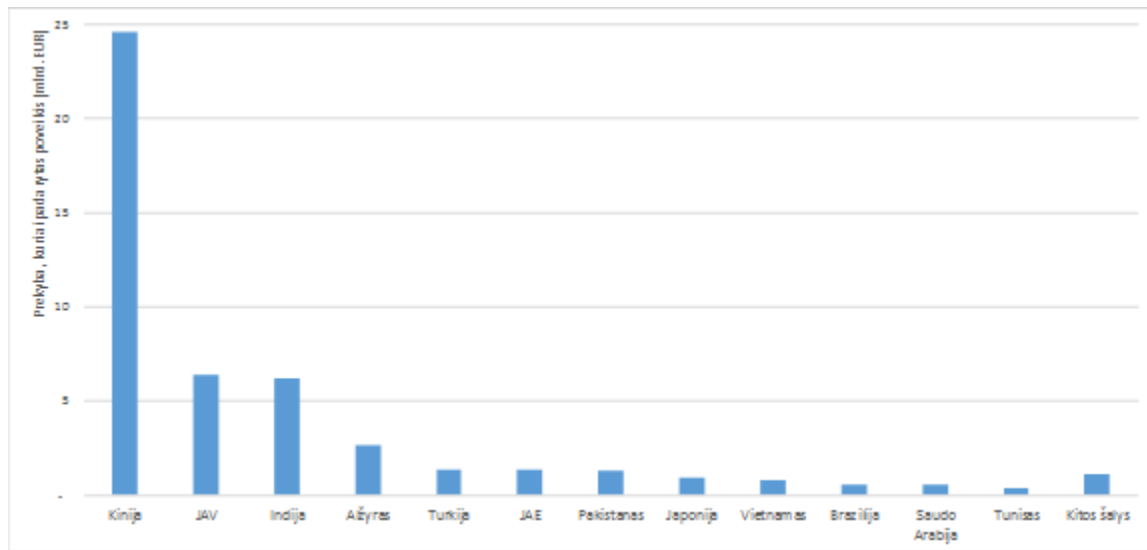
4 pav. taip pat parodyta, kad Kinija, Jungtinės Amerikos Valstijos, Indija ir Alžyras pirmuoja, tik skirtinga eilės tvarka, ir pagal 2018 m. užregistruotų naujų kliūčių skaičių, ir pagal ES 28 prekybos srautų, kuriems šios naujos kliūtys padarė poveikį, dydį. Šioms keturioms partnerėms tenka 81 proc. (41,8 mlrd. EUR) visos 2018 m. ES 28 prekybos, kuriai padarytas poveikis, ir 40 proc. naujų priemonių, apie kurias pranešta (18).

4 pav. Naujų kliūčių, apie kurias pranešta, skaičius ir ES 28 prekyba, kuriai padarytas poveikis (mlrd. EUR), pagal tam tikras šalis partneres ir regionus

II lentelėje parodytas poveikis prekybos srautams su visomis 23 šalimis partnerėmis, kurios 2018 m. pradėjo taikyti naujas prekybos kliūtis. Tačiau kartais vertinant naujų kliūčių patekti į rinką ekonominį poveikį gali būti įvertintas ne visas realus kliūčių poveikis. Taip gali nutikti vertinant paslaugų kliūtis arba horizontalaus pobūdžio kliūtis, kurias kiekybiškai įvertinti sunku, taip pat tais atvejais, kai tiems patiems produktams taikoma po keletą apribojimų.

II lentelė. ES 28 prekybos srautai, kuriems padarė poveikį naujos kliūtys, apie kurias pranešta 2018 m., pagal šalis partneres (mlrd. EUR)

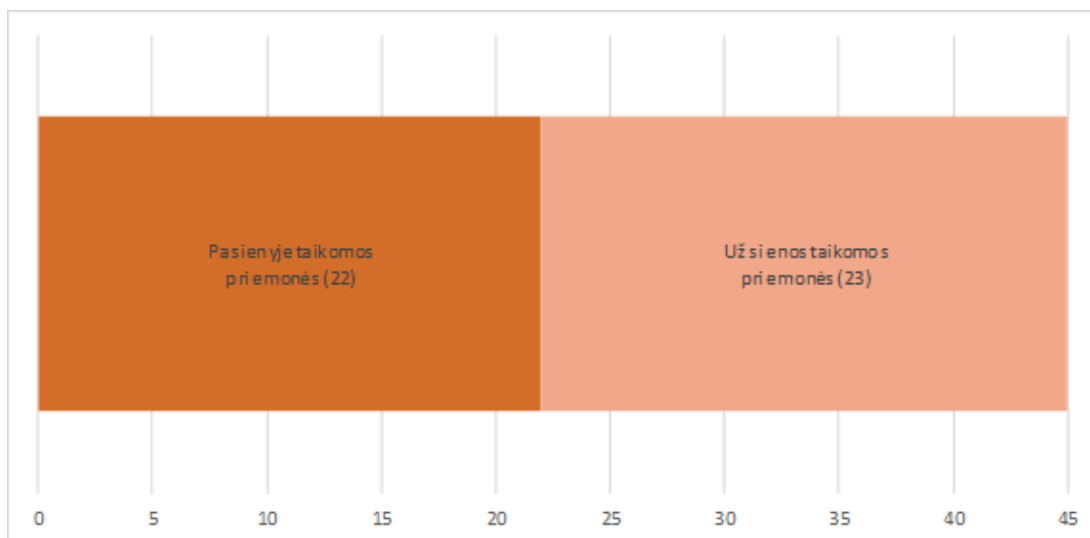

2. Naujos kliūtys, apie kurias pranešta 2018 m., pagal priemonių rūšis

Naujas kliūtis suskirsčius pagal priemonių rūšis, matyti, kad naujų priemonių, taikomų už valstybės sienos, skaičius (23) ir pasienyje taikomų priemonių skaičius (22) yra panašus, tad darytina išvada, kad trečiosios šalys ir toliau taiko abiejų rūšių apribojimus.

Daugumą už valstybės sienos taikomų priemonių sudaro ženklavimo reikalavimai, mokestinės priemonės ir nauji norminiai reikalavimai – juos nustatė keletas trečiųjų šalių. Daugumą pasienyje taikomų priemonių sudaro sanitarijos ir fitosanitarijos apribojimai¹¹ ir priemonės, susijusios su didesniais muitais, tarifais ir kvotomis. Šiais metais apie dvi naujas kliūtis pranešta ir paslaugų srityje.

¹¹ Sanitarijos ir fitosanitarijos srityje iškilo naujų kliūčių, kai trečiosios šalys uždraudė eksportą iš visos tam tikrų ES valstybių narių teritorijos, užuot apribojimus taikiusios tik toms vietovėms, kuriose pasireiškė gyvūnų liga. Tad ES skirstymo į regionus politika nebuvo pripažinta. ES stengėsi šalinti tas kliūtis ir tebesistengia panaikinti panašias iki 2018 m. iškilusias kliūtis.

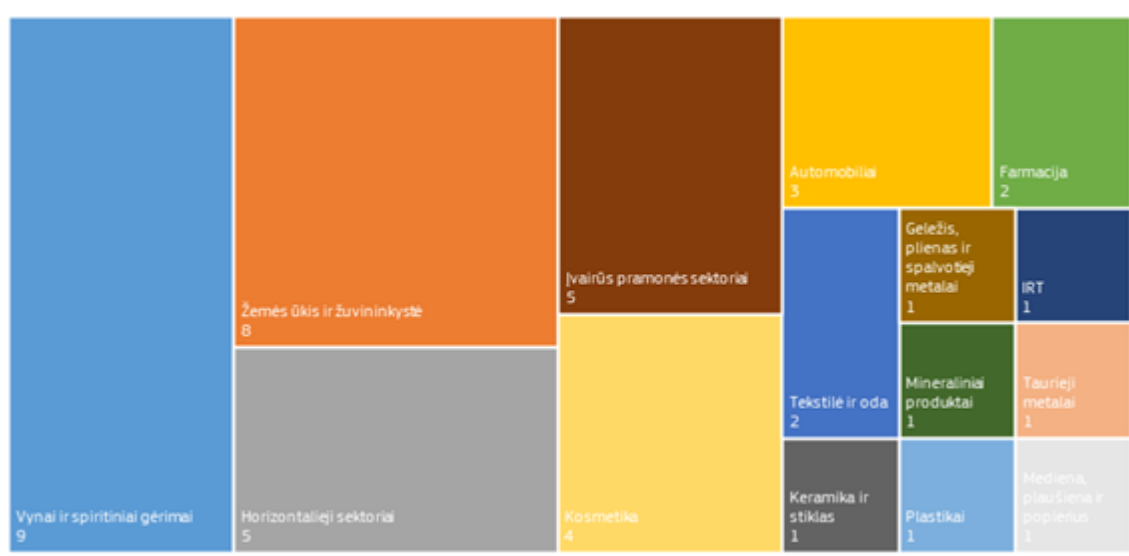

5 pav. Naujų prekybos ir investavimo kliūčių, apie kurias pranešta 2018 m., pasiskirstymas pagal rūšis (priemonių skaičius)

3. Naujos kliūtys, apie kurias pranešta 2018 m., pagal sektorius

Naujos kliūtis, apie kurias pranešta 2018 m., padarė poveikį ES prekybai 13 konkrečių ekonominės veiklos sektorių, iškilo ir naujų horizontaliųjų arba kompleksinių kliūčių, darančių poveikį keletui sričių.

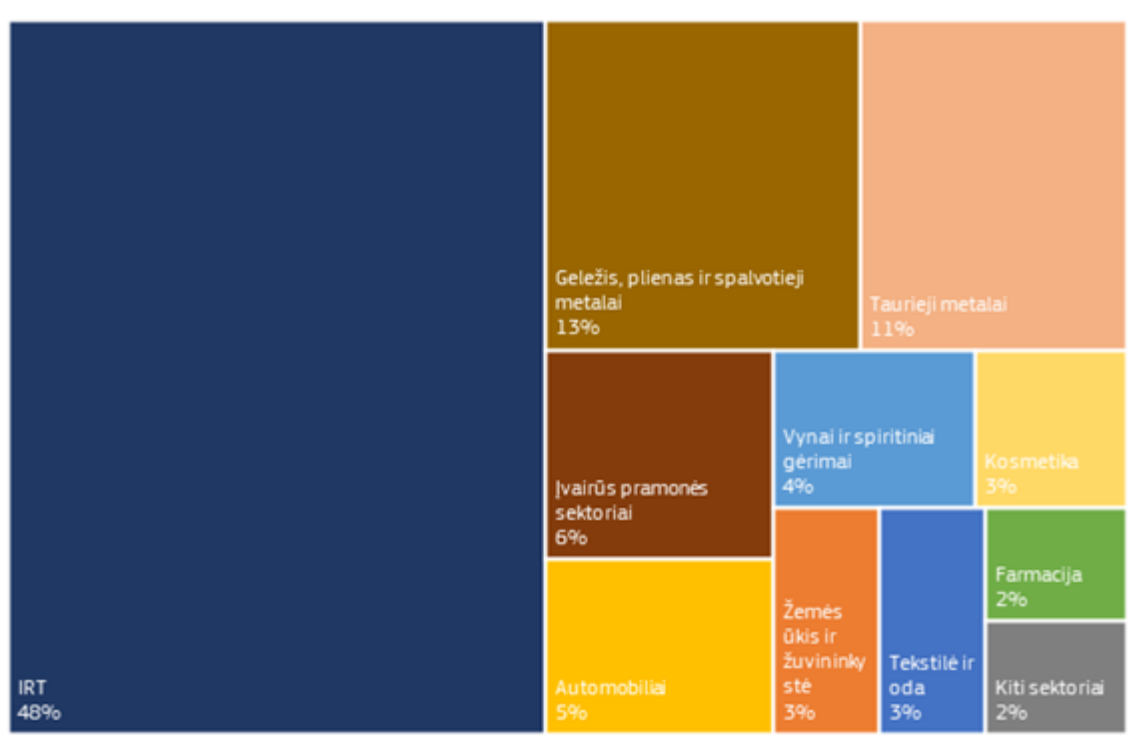
Apie daugiausiai naujų kliūčių pranešta *vynų ir spiritinių gėrimų* (9) bei *žemės ūkio ir žuvininkystės* (8) sektoriuose. Užregistruota iš viso dešimt kliūčių, kurias sudarė vien *horizontalieji* (5)¹² arba kompleksiniai apribojimai, darantys poveikį *įvairiems pramonės sektoriams* (5). 2018 m. *kosmetikos* sektoriuje iškilo keturios, *automobilių* sektoriuje – trys naujos kliūtys, *farmacijos* ir *tekstilės bei odos* sektoriuose – po dvi kliūtis. Po vieną naują prekybos kliūtį iškilo ir keliuose kituose sektoriuose: *IRT*, *keramikos ir stiklo*, *geležies*, *plieno ir spalvotųjų metalų*, *mineralinių produktų*, *popieriaus*, *medienos ir plaušienos*, *plastikų* ir *tauriųjų metalų*.

¹² Įskaitant dvi horizontaliąsias kliūtis, susijusias su prekyba paslaugomis.

6 pav. Prekybos ir investavimo kliūčių, apie kurias pranešta 2018 m., pasiskirstymas pagal sektorius (kliūčių skaičius)

Nors nustatytų priemonių skaičius yra svarbus rodiklis, analizuojant, kokiai prekybai padarytas poveikis, galima aiškiau įvertinti faktinę kiekvienos kliūties svarbą. Kaip parodyta 7 pav., pramonės sektoriams tenka apie 97 proc. prekybos, kuriai padarytas poveikis, o kliūtims, iškilusioms vos trijuose sektoriuose (IRT, geležies, plieno bei spalvotųjų metalų ir tauriųjų metalų), tenka 72 proc. viso ES 28 eksporto, kuriam poveikį padarė naujos kliūtys, apie kurias pranešta¹³.

7 pav. ES 28 prekybos srautai, kuriems padarė poveikį kliūtys, apie kurias pranešta 2018 m., pagal sektorius (prekybos srautų, kuriems padarytas poveikis, procentinė dalis)

¹³ „Kiti sektoriai“ apima šiuos ekonominės veiklos sektorius: keramika ir stiklas, mineraliniai produktai, plastikai, mediena, plaušiena ir popierius.

II. PAGRINDINĖS NAUJOS PREKYBOS IR INVESTAVIMO KLIŪTYS, APIE KURIAS PRANEŠTA 2018 M.

Šiame skyriuje analizuojamos naujos prekybos kliūtys, pastebėtos šalyse prekybos partnerėse, kuriose 2018 m. buvo užregistruota po keturias arba daugiau kliūčių ir kurioms tenka didžiausia ES prekybos srautų, kuriems galėjo būti padarytas poveikis, dalis (81 proc.), būtent Kinijoje, Jungtinėse Amerikos Valstijose, Indijoje ir Alžyre.

A. KOKYBINĖ NAUJŲ KLIŪČIŲ ANALIZĖ

1. Kinija

ES ir Kinijos prekybos santykiai yra vieni sudėtingiausių. Nors Kinija ES įmonėms tebėra svarbi rinka, didelį poveikį mūsų dvišaliams prekybos santykiams daug metų daro daugybė prekybą iškreipiančių veiksnių ir kliūčių patekti į rinką. Tai – įvairios sisteminės problemos, pavyzdžiui, masinis subsidijavimas, technologijų perdavimo prievolės, perteklinis pajėgumas, pastebimas ne tik tradiciniuose sektoriuose, tokiuose kaip plieno ir aliuminio sektoriai, bet vis dažniau pasireiškiantis ir aukštųjų technologijų srityse („Pagaminta Kinijoje 2025“), arba nepagrįstos kibernetinio saugumo ir šifravimo taisyklės.

Šiuo atžvilgiu 2018 m. Kinija taikė keturias naujas kliūtis – tuo patvirtinta praėjusiais metais, kai buvo pranešta apie dešimt naujų kliūčių, pastebėta tendencija, kad Kinija yra daugiausiai prekybą ribojanti ES partnerė, taikanti iš viso 37 kliūtis. Bendras visų keturių naujų kliūčių poveikis ES eksportui gali siekti iki 25,7 mlrd. EUR

Kaip jau pažymėta praėjusių metų ataskaitoje, Kinija nustatė įvairias prekybą ribojančias priemones aukštųjų technologijų sektoriuje, o šias priemones papildė įvairiais bendraisiais pramonės politikos reikalavimais ir įvairiomis prekybą iškraipiančiomis priemonėmis, taikytomis pagal strategiją „Pagaminta Kinijoje 2025“. Siekdama praktiškai įgyvendinti 2017 m. birželio 1 d. įsigaliojusį Kibernetinio saugumo įstatymą, 2018 m. Kinija rengė naujas įgyvendinimo priemones, nors IRT sektoriuje jau taikoma dešimtys įgyvendinimo priemonių. Tuo tikslu Viešojo saugumo ministerija 2018 m. birželio mėn. paskelbė viešas konsultacijas dėl **Reglamento dėl klasifikuoto kibernetinio saugumo, dar vadinamo Daugiapakope kibernetinės apsaugos schema (arba Kibernetine DKAS), projekto**. Ši schema gali pakeisti ankstesnę 2007 m. patvirtintą Daugiapakopės apsaugos schemą (DKAS). Šių reglamentų paskirtis – suskirstyti visas informacines sistemas pagal jų saugumo lygį. Remiantis įvertintu jautrumo lygiu, užsienio įmonėms gali būti neleidžiama veikti tam tikruose rinkos segmentuose. Iš esmės problemų kyla dėl to, kad reglamento projekto nuostatas galima aiškinti gana įvairiai, nes pagrindinės sąvokos nėra apibrėžtos. Be to, įmonėms gali tekti didesnė įrodinėjimo pareiga net ir mažesnės rizikos srityse, daugiau taikomųjų programų gali būti nepagrįstai priskirtos prie didesnės rizikos kategorijų, o kriptografinėms taikomosioms programoms gali būti taikomi nepagrįsti testavimo ir sertifikavimo reikalavimai. Šios priemonės kelia susirūpinimą ir intelektinės nuosavybės požiūriu. Galiausiai pažymėtina, kad ilgą laiką neišsprendžiamas klausimas dėl nepakankamų galimybių bendradarbiauti su atitinkamomis Kinijos standartizacijos tarnybomis (TC 260 darbo grupė Nr. 3, Kibernetinio saugumo standartizacijos techniniu komitetu) tapo dar

aktualesnis, turint galvoje šią Kibernetinę DKAS ir jos sąsajas su minėtų įstaigų rengiamais standartais. Vien ši kliūtis gali padaryti didelį poveikį ES eksportui: apskaičiuota, kad prekybos srautų, kuriems padarytas poveikis IRT ir elektronikos sektoriuje, vertė siekia 24,9 mlrd. EUR; kartu pažymėtina, kad ši priemonė gali padaryti faktinį didelį poveikį ES investicijoms Kinijoje ir kad jos poveikis gali pasireikšti ne tik IRT, bet ir kituose aukštųjų technologijų sektoriuose.

Kulinarinėmis dujomis užpildytų plaktuvų ir įkroviklių, skirtų maisto paslaugų rinkai, platintojai taip pat patyrė sunkumų dėl neaiškaus reikalavimo pagal dabartinius Kinijos norminius aktus turėti „pavojingų prekių“ saugojimo ir platinimo licenciją. Eksporto, kuriam padarytas poveikis, vertė siekia iki 383 mln. EUR

Trečia, **maisto reguliavimo standartuose** nustatyti ribojantys mielių parametrai, dėl kurių ES negalėjo eksportuoti kai kurių sūrių, dėl to vėlavo leidimų suteikimo sterilizuoto pieno eksportui procedūros. Eksporto, kuriam gali būti padarytas poveikis, vertė siekia iki 469 mln. EUR

Galiausiai pažymėtina, kad Kinija 2017 m. gruodžio mėn. ir 2018 m. gegužės mėn. paskelbtomis priemonėmis pakoregavo **druskos monopolijos taisykles**. Dėl to Kinijos muitinė faktiškai sustabdė visą druskos importą, o taisyklėse nustatyta, kad mažmeninę prekybą druska Kinijoje gali vykdyti tik paskirtos didmeninės prekybos druska įmonės. Neaišku, ar gali būti paskirtos užsienio įmonės.

Nors ES naudojosi kiekviena galimybe spręsti problemas, kurias patiria santykiuose su Kinija, įskaitant dvišalius dialogus (Ekonomikos ir prekybos darbo grupė, IRT dialogas, Darbo grupė kibernetikos klausimais, aukščiausiojo lygio susitikimas) ir daugiašalius forumus (įvairūs PPO komitetai), dėl pastarųjų tendencijų iškilo poreikis imtis papildomų, gerai suderintų veiksmų, kad patekimo į Kinijos rinką klausimai būtų sprendžiami efektyviau.

Tais atvejais, kai dialogas nedavė tenkinančių rezultatų, Komisija lygiagrečiai nedvejodama ėmėsi ryžtingų veiksmų, siekdama užtikrinti, kad tarptautinių prekybos taisyklių būtų laikomasi: 2018 m. birželio 1 d. ES PPO pradėjo teisinę procedūrą prieš Kinijos priemones dėl technologijų perdavimo (DS549), kuriomis pažeidžiamos Europos įmonių intelektinės nuosavybės teisės. Kartu paaiškėjo, kad dėl tam tikrų prekybos iškraipymų kyla grėsmė pasaulinės prekybos sistemos vientisumui. Nors ES ir toliau visapusiškai naudosis įvairiomis savo priemonėmis, kad iš esamų tarptautinių taisyklių išnyktų prekybą iškraipantys aspektai, taip pat tapo akivaizdu, jog tam, kad būtų taikomos tinkamos ilgalaikės teisių gynimo priemonės, PPO taisyklės reikia modernizuoti. Šiuo tikslu per 2018 m. įvykusį ES ir Kinijos aukščiausiojo lygio susitikimą buvo sudaryta PPO reformos darbo grupė.

Taip pat vyksta derybos dėl visuotinio susitarimo dėl investicijų, siekiant sudaryti ES įmonėms palankesnes sąlygas patekti į Kinijos investicijų rinką. Po 2018 m. ES ir Kinijos aukščiausiojo lygio susitikimo abi pusės apsikeitė pasiūlymais dėl patekimo į rinką.

2. JAV

ES ir Jungtinės Amerikos Valstijos yra užmezgusios intensyviausius ekonominius santykius visame pasaulyje. Dėl transatlantinės ekonomikos ES ir JAV sukurta 15

milijonų darbo vietų, ES ir JAV bendradarbiavimas būtinas didžiulių prekybos srautų ir daugiašalės prekybos sistemos stabilumui užtikrinti.

Įtampa ES ir JAV prekybos santykiuose išaugo 2018 m., kai JAV nustatė keturias naujas prekybos kliūtis, dėl kurių JAV taikomų kliūčių skaičius iš viso padidėjo iki 23. Nors viena iš tų kliūčių 2018 m. jau sėkmingai pašalinta, likusios trys kliūtys daro poveikį ES eksportui, kurio vertė siekia iki 6,8 mlrd. EUR¹⁴.

Įtampa ES ir JAV prekybos santykiuose ypač padidėjo, kai dėl esą nacionalinio saugumo priežasčių 2018 m. birželio 1 d. buvo nustatyti papildomi muitai ES plieno (25 proc.) ir aliuminio (10 proc.) importui – vadinamieji **muitai „pagal 232 skirsnį“**. ES į šias priemones reagavo operatyviai ir proporcingai – paprašė surengti konsultacijas pagal PPO susitarimą dėl ginčų sprendimo, įgyvendino perbalansavimo priemonę nustatydamą papildomus tarifus kai kurioms iš JAV importuojamoms prekėms, kurių eksporto iš JAV vertė – 2,8 mlrd. EUR, ir nustatė apsaugos priemones siekdama apsisaugoti nuo galimo prekybos srautų nukreipimo į kitas šalis, taip pat apsaugoti Europos įmones nuo netiesioginio neigiamo JAV priemonių poveikio.

2018 m. gegužės mėn. pradėtas atskiras nacionalinio saugumo aspektų, susijusių su automobilių ir automobilių dalių importu į JAV, tyrimas taip pat sukėlė didelį susirūpinimą ES, nes bet kurios nepalankios priemonės gali padaryti didžiulį poveikį abiem kryptimis vykstančiai transatlantinei prekybai¹⁵.

Siekiant išspręsti šį klausimą 2018 m. liepos 25 d. surengtas Pirmininko J.-C. Junckerio ir JAV prezidento D. Trumpo susitikimas. Jų diskusijos buvo sėkmingos, Komisijos Pirmininkas ir JAV Prezidentas susitarė pradėti naują prekybos santykių etapą ir stengtis lengvinti prekybą bei mažinti įtampą prekybos santykiuose. 2018 m. liepos 25 d. įvykusiame aukščiausiojo lygio susitikime nubrėžtos kelios darbo kryptis, kaip bus siekiama šio tikslo. Be to, ES ir JAV susitarė, kol įgyvendinama bendra darbotvarkė, nesiimti jokių priemonių, kurios prieštarautų jų susitarimo dvasiai.

Kitos neseniai JAV nustatytos prekybos kliūtys, kurios į bendrą pareiškimą neįtrauktos, yra susijusios pirmiausia su dviem **2017 m. JAV mokesčių mažinimo ir darbo vietų įstatymo** specialiosiomis nuostatomis, t. y. nuostata dėl bazės mažėjimo ir kovos su piktnaudžiavimu mokesčio (angl. BEAT), kuriai būdingi tam tikri diskriminaciniai aspektai, ir nuostata dėl iš užsienio gautų nematerialiųjų pajamų atskaitymų (FDII), dėl kurios gali atsirasti draudžiama subsidija. ES kilo susirūpinimas, kad abi nuostatos padarytų neigiamą poveikį Europos įmonėms (ypač bankams ir draudimo įmonėms), ir iškėlė klausimus dėl šių nuostatų politiniu ir techniniu lygmeniu bendraudama su atitinkamomis JAV institucijomis.

Antra, dėl tam tikrų muitinio klasifikavimo skirtumų, t. y. dėl to, kad JAV muitinės administracija netaiko Pasaulio muitinės organizacijos **daugiasluoksnio parketo klasifikavimo muitinės tikslais**, nustatytas ne 0 proc., bet 5 proc. arba net 8 proc. importo muitas, kai daugiasluoksnis parketas yra laikomas fanera.

¹⁴ Laikantis šioje ataskaitoje taikomos metodikos, ši suma buvo apskaičiuota pagal 2018 m. prekybos atitinkamais produktais srautus.

¹⁵ Jei JAV imtųsi priemonių, iškiltų labai svarbi papildoma kliūtis.

Dar viena kliūtis, 2018 m. iškilusi pagal **Formaldehido įstatymą**, kuriame buvo nustatyti formaldehido išskyrimo standartai vidaus rinkoje pagamintiems ir importuojamiems medžio kompozito gaminiais, buvo pašalinta. Problema iškilo dėl ankstesnio atitikties termino, negu buvo skelbta iš pradžių (2018 m. birželio mėn., o ne 2018 m. gruodžio mėn.). Dėl to trumpesnis terminas kai kurioms ES įmonėms sukėlė susirūpinimą, ypač dėl į JAV jau išsiųstų produktų. Po ES demaršų prieš JAV administraciją (įskaitant laišką JAV aplinkos apsaugos agentūrai) ir konsultacijų su ES suinteresuotaisiais subjektais buvo patvirtinta, kad klausimas išspręstas, nes JAV muitinė nesulaikė nė vienos siuntos.

Ilgą laiką neišsprendžiamas klausimas dėl nepagrįstai vėluojančio galutinio potvarkio, pagal kurį aštuonioms ES valstybėms narėms (Belgijai, Nyderlandams, Prancūzijai, Italijai, Ispanijai, Vokietijai, Portugalijai ir Lenkijai) būtų leidžiama eksportuoti **obuolius ir kriaušes** į JAV, paskelbimo dar neišspręstas ir jam reiktų skirti ypatingą dėmesį. Paraiška nagrinėjama nuo 2008 m., tačiau galutinio potvarkio, pagal kurį prekyba būtų leidžiama, paskelbimas nepagrįstai atidedamas, nors sanitarijos ir fitosanitarijos pagrindų tam nepakanka.

3. Indija

2018 m. protekcionizmo tendencija Indijoje tęsėsi, ES importas tebebuvo ribojamas kliūčių, o šios kliūtys tam tikru mastu dar padidėjo. Galima paminėti importą stabdančius muitus pagrindinių sektorių prekėms, sanitarijos ir fitosanitarijos apribojimus žemės ūkio produktų importui, daugėjančias technines kliūtis įvairių formų prekybai, įskaitant nukrypimus nuo tarptautiniu lygmeniu suderintų standartų. Papildomi ES veiklos vykdytojų patirti sunkumai yra susiję su valdžios sektoriaus viešųjų pirkimų vietos turinio reikalavimais ir tuo, kad nėra užsienio investicijų apsaugos sistemos.

Šiuo atžvilgiu 2018 m. užregistruotos penkios naujos prekybos kliūtys, tad Indijoje nustatytos iš viso 25 kliūtys. Nors viena iš tų kliūčių 2018 m. jau iš dalies pašalinta, likusios keturios kliūtys daro poveikį ES eksportui, kurio vertė siekia iki 6,5 mlrd. EUR

Viena iš naujųjų kliūčių yra susijusi su **kosmetikos registravimo procesu**, diskriminaciniais importo registravimo reikalavimais ir nukrypimu nuo tarptautiniu lygmeniu suderintų standartų, o kita yra susijusi su dar vienu **importo tarifų šlifuotiems deimantams padidinimu** – tai jau ketvirtas tokio pobūdžio muto padidėjimas per šešerius metus. Šios naujos kliūtys, kurias dar reikia išsamiai aptarti su Indijos valdžios institucijomis, daro didelį poveikį ES eksportui – poveikis siekia iki 6,1 mlrd. EUR – ir gali tapti didele ES ir Indijos tarpusavio prekybos kliūtimi.

Be to, kad **automobilių** sektoriuje jau ilgą laiką galioja dideli muitai ir mokesčiai, Indija per kelerius metus konkrečioms šalims nustatė daugiau kaip 1 000 naujų **standartų**, kurių vis daugiau neatitinka tarptautiniu lygmeniu suderintų standartų. Dėl visų šių priemonių Europos gamintojai negali vienodomis sąlygomis konkuruoti su vietos gamintojais, o tai daro poveikį prekybos srautams, kurių dabartinė vertė siekia iki 144 mln. EUR, – ši suma yra palyginti nedidelė sektoriuje, kuriame ES tradiciškai vykdo intensyvų eksportą, tad tai rodo, jog ES įmonės šiuo metu turi ribotas galimybes patekti į šio svarbaus sektoriaus rinką.

Be to, 2018 m. balandžio mėn. Indijos maisto saugos ir standartų tarnyba paskelbė naują maisto saugos ir standartų reglamentą, į kurį įtraukti nauji **distiliuotų alkoholinių gėrimų, vyno ir alaus standartai**. Nepaisant tam tikrų teigiamų aspektų, reglamente išdėstytos nuostatos, kurios būtų žalingos ES importui į Indiją, kurio vertė siekia iki 193 mln. EUR. Pavyzdžiui, nepripažįstamos geografinės nuorodos, techninės specifikacijos neatitinka tarptautinių standartų ir praktikos arba taikomi pertekliniai ženklavimo reikalavimai.

Teigiamas dalykas yra tai, kad viena iš naujųjų kliūčių, apie kurias pranešta 2018 m., t. y. **privalomi veterinarijos sertifikatai po odos dirbinių importo**, jau iš dalies pašalinta ir yra aptariama šios ataskaitos skirsnyje apie pašalintas kliūtis.

Be šių naujų kliūčių, taip pat reikėtų atkreipti dėmesį į kitas su esamomis kliūtimis susijusias neigiamas tendencijas, nes Indijoje nuo 2014 m. tęsiasi neigiama tendencija **didinti muitus IRT produktams**. Pastarąjį kartą muitai padidinti 2018 m. spalio mėn. dar kartą išplėtus produktų sąrašą ir padidinus jiems taikomus muitus. Didesni tarifai taikomi įvairiems importuojamiems IRT produktams, tokiems kaip bazinės stotys, mobilieji telefonai, jų sudedamosios dalys ir priedai, kurių iš viso importuojama už maždaug 800 mln. EUR¹⁶. Komisija dėl šių priemonių 2019 m. balandžio 2 d. pradėjo PPO bylą¹⁷.

Kaip pažymėta naujojoje „ES strategijoje dėl Indijos“¹⁸, ES brangina savo strateginę partnerystę su Indija ir gerai supranta, kiek galimybių neišnaudota ir kokią abipusę naudą teikia dvišaliai ekonominiai ir prekybos santykiai. Todėl ES yra visiškai pasiryžusi konstruktyviai dirbti su Indija stengiantis gerinti verslo aplinką, didinti galimybes patekti į rinką, užtikrinti, kad į rinką būtų patenkama sąžiningai, ir apsaugoti investicijas. To siekdama ES ėmėsi nuoseklių veiksmų, išliks budri ir toliau stengsis šalinti naujas ir ilgalaikes kliūtis Indijoje. ES ir Indija palaiko nuolatinį dvišalį prekybos dialogą, kuriuo siekiama mažinti prekybos kliūtis: rengiami ES ir Indijos prekybos pakomisės ir jos specialių darbo grupių, pavyzdžiui, sanitarijos ir fitosanitarijos arba techninių prekybos kliūčių klausimais, posėdžiai. Tačiau tai yra laipsniškas procesas. Praėjusiais metais sprendžiant ES susirūpinimą keliančius klausimus pavyko pasiekti tik kai kuriuos rezultatus. ES eksportuotojai patiria sunkumų, o išeičių vis nepavyksta rasti, regis, ir dėl Indijos vyriausybės ekonominio prioriteto paversti Indiją gamybos centru pagal iniciatyvą „Pagaminta Indijoje“, kuria siekiama pritraukti užsienio investicijų, tačiau pirmenybė prekybos atvirumui nėra teikiama.

4. Alžyras

2017 m. ataskaitoje pažymėta protekcionizmo didėjimo tendencija Viduržemio jūros regione tęsėsi ir 2018 m. Regione (Alžyras, Egiptas, Izraelis, Libanas, Marokas ir

¹⁶ Kadangi ši kliūtis 2018 m. nebuvo laikyta nauja, ši suma į bendrą prekybos, kuriai padarytas poveikis, vertę nebuvo įskaičiuota.

¹⁷ <http://trade.ec.europa.eu/doclib/press/index.cfm?id=2001>

¹⁸ Žr. bendrą komunikatą „ES strategijos dėl Indijos elementai“ (https://eeas.europa.eu/delegations/india/54057/joint-communication-elements-eu-strategy-india_en) ir Tarybos išvadas dėl ES strategijos dėl Indijos (<https://www.consilium.europa.eu/media/37410/st14638-en18.pdf>).

Tunisas) prekybos ir investavimo kliūčių padaugėjo iki 36. Dabar daugiausiai kliūčių nustatyta Alžyre (10), po jo rikiuojasi Egiptas (8) ir Izraelis (6).

Nepaisant nuolatinių ES pastangų palaikyti konstruktyvų dialogą, greta ES eksportui trukdančių ilgalaikių kliūčių, 2018 m. Alžyras nustatė penkias naujas kliūtis, labiausiai iš visų ES prekybos partnerių susijusias su Indija. Nors viena iš tų kliūčių 2018 m. sėkmingai pašalinta, likusios kliūtys daro labai didelį poveikį ES eksportui – ES eksporto, kuriam padarytas poveikis, vertė siekia iki 2,7 mlrd. EUR

Pirma, Alžyras savo biudžeto įstatyme ir 2018 m. sausio 7 d. priimtame jo įgyvendinimo potvarkyje nustatė plataus masto laikinąjį 851 produkto, priklausančio maždaug 45-ioms produktų grupėms, **importo draudimą**, o vėliau, gegužės mėn., draudimą išplėtė iki 877 produktų (priemonė dar kartą iš dalies pakeista 2019 m.). 2018 m. biudžeto įstatyme taip pat labai **padidinti muitai** pagal 129 muitų tarifų sąrašo eilutes. Į šį sąrašą įtraukti Europos eksportuotojams svarbūs produktai, tokie kaip telefonų sudedamosios dalys, modamai, kabeliai ir elektros prietaisai, o jiems taikomi muitų tarifai siekia iki 60 proc.

Europos laivybos įmonėms taip pat didelį poveikį padarė 2018 m. nustatytos dvi naujos priemonės¹⁹. Pirma, 2018 m. sausio 1 d. nustatyta **PVM prievolė**. Laivų teikiamoms paslaugoms ir paslaugoms, susijusioms su jų krovniais, dabar taikomas 19 proc. dydžio PVM. Priešingai Alžyro laivybos įmonėms, kurioms Europos Sąjungos valstybėse narėse taikomas nulinis PVM tarifas, Europos laivybos įmonės PVM susigrąžinti negali. Antra, nuo 2018 m. gegužės 20 d. pagal naują potvarkį nustatyta, kad Alžyro muitinė yra kompetentinga institucija, kuriai pavedama atsitiktine tvarka nustatyti Alžyro uosto **sausuosius dokus, į kuriuos laivai nukreipiami iškrauti savo prekių**. Dėl šio potvarkio Europos laivybos įmonėms kyla didelių veiklos, teisinių ir finansinių sunkumų.

ES stengėsi mažinti įvairias esamas ir naujai įgyvendinamas prekybą ribojančias priemones visuose galimuose forumuose su Alžyro valdžios institucijomis (pvz., Asociacijos taryboje, Asociacijos komitete, Prekybos pakomitetyje ir kituose atitinkamuose pakomitečiuose). 2018 m. taip pat buvo sudaryta aukšto lygio darbo grupė, kuriai pavesta nagrinėti šiuos klausimus ir, laikantis ES ir Alžyro asociacijos susitarimo, suderinti bendrą sprendimą. Nepaisant šių pastangų, Alžyras ir toliau veikė vienašališkai, nustatė prekybos kliūtis ir tapo viena iš daugiausiai sunkumų patekimo į rinką požiūriu keliančių ES partnerių. Komisija negailėdama pastangų sieks, kad ši padėtis būtų ištaisyta.

Galiausiai, kaip paminėta pirmiau, viena iš naujų 2018 m. nustatytų kliūčių buvo pašalinta. Alžyro valdžios institucijos reikalavo, kad importuotojai pateiktų oficialų kilmės šalyje išduotą **laisvo judėjimo sertifikatą**. Pagal priemonę nebuvo nurodyta, kuri institucija turėtų išduoti sertifikatą, praktiškai priemonė buvo įgyvendinama taip pat ne visada nuosekliai, dėl to veiklos vykdytojams susiklostė teisinio netikrumo sąlygos, kurios, kaip manoma, paveikė visą importą iš visų ES valstybių narių. 2018 m. balandžio mėn. per Alžyre įvykusį naujai sudarytos ES ir Alžyro prekybos kontaktinės grupės posėdį, pasinaudodama ES suinteresuotųjų subjektų, prisidėjusių prie mūsų patekimo į rinką partnerystės, darbo rezultatais, Komisija pateikė Alžyrai šabloninę formą, kurią gali išduoti visų ES valstybių narių prekybos rūmai. 2018 m. gegužės mėn. Alžyro valdžios institucijos oficialiai patvirtino, kad pasiūlyta forma yra priimtina ir kad

¹⁹ Galimo ekonominio poveikio ES laivybos įmonėms kiekybiškai įvertinti nebuvo galima.

ją naudodami visi ES eksportuotojai gali įvykdyti nustatytą reikalavimą. Nors tai yra palankus pokytis, bendros ES įmonių galimybės patekti į rinką dėl likusių kliūčių skaičiaus ir poveikio tebekelia didelį susirūpinimą.

III. PAGRINDINĖS 2018 M. PAŠALINTOS PREKYBOS IR INVESTAVIMO KLIŪTYS

Šiame skyriuje analizuojamos 35 kliūtys, kurios 2018 m. buvo visiškai arba iš dalies pašalintos 25-iose trečiosiose šalyse, ir aptariama Europos Komisijos taikoma strategija, kuria siekiama šalinti prekybos ir investavimo kliūtis.

A. ES STRATEGIJA, KURIA SIEKIAMA ŠALINTI PREKYBOS IR INVESTAVIMO KLIŪTIS

Protekcioniui vis didėjant, prekybos kliūčių pašalinimas tapo vienu svarbiausių Komisijos darbo uždavinių. Tuo tikslu sustiprinta ES patekimo į rinką strategija, sustiprintas ES institucijų ir suinteresuotųjų subjektų veiklos tarpusavio koordinavimas, kliūtys tiksliau suskirstytos pagal prioritetus, vykdoma veiksmingesnė komunikacinė ir informuotumo didinimo veikla. Šios pastangos davė rezultatų: 2015 m. pašalintos 23 kliūtys, 2016 m. pašalinta 20 kliūčių, 2017 m. sėkmingai pašalintas rekordinis skaičius kliūčių – 45, o 2018 m. – 35 kliūtys. Per šią Komisijos kadenciją iš viso pašalintos 123 kliūtys. Iš tokių rezultatų matyti, kad dabartinėje pasaulinės prekybos aplinkoje, kurioje prekyba vis labiau grindžiama sandoriais, vis daugiau svarbos teikiama įgyvendinimui ir vykdymo užtikrinimui. Be to, įvairūs mūsų patekimo į rinką strategijoje numatyti kanalai taip pat naudojami kaip ankstyvojo perspėjimo sistema, siekiant užkirsti kelią kliūtims dar prieš joms iškylant.

Norėdamos pranešti apie prekybos ir investavimo kliūtis Europos Komisijai, ES įmonės gali pasinaudoti įvairiais kanalais. Komisija naudoja didžiuliu priemonių arsenalu nustatytoms prekybos kliūtims pašalinti.

1 priemonė. Diplomatiniai veiksmai. Vykdomas įvairus diplomatinis darbas: Europos Komisija, Europos išorės veiksmų tarnyba, ES valstybės narės ir pramonės sektoriaus atstovai glaudžiai bendradarbiauja, naudodamiesi ES delegacijų ir valstybių narių ambasadų trečiosiose šalyse tinklu. Bendradarbiavimas apima įvairių veiklą: nuo techninių prekybos projektų, pvz., dialogų ir komitetų, iki formalių demaršų, tokių kaip Komisijos narių aukšto lygio misijos ir ministrų ir prezidentų veiksmai. Kai tai padidina mūsų darbo efektyvumą, veiksmai koordinuojami su panašiai mąstančiais partneriais. Šiuo atžvilgiu taip pat verta paminėti, kad Komisija tęsė Europos ekonominės diplomatijos iniciatyvą – užbaigtas pirmasis ekonominės diplomatijos prioritetų nustatymo etapas, apėmęs 107 šalis. Praktiškai visose tose šalyse patekimas į rinką išskirtas kaip vienas svarbiausių prioritetų, tad jį įgyvendinant jėgas suvienija visi dalyviai (valstybės narės, verslo asociacijos ir ES delegacijos) siekdami padaryti pažangą šioje srityje ir padėti pašalinti kliūtis.

2 priemonė. Ginčų sprendimas. Įprastas PPO komitetų darbas papildomas ryžtingais Komisijos veiksmais pagal ginčų sprendimo sistemą. 2018 m. ES pradėjo dvi naujas PPO ginčų sprendimo procedūras: ginčą dėl JAV plieno ir aliuminio priemonių (DS548) ir ginčą dėl Kinijos ir jos priemonių, susijusių su technologijų perdavimu (DS549). ES taip pat pradėjo atitikties procedūras dėl Rusijos priemonių, susijusių su kiaulienos importu (DS475). Be to, ES stengėsi užtikrinti, kad trečiosios šalys teisingai įgyvendintų PPO sprendimus: pavyzdžiui, Rusija – dėl ginčų dėl tarifų (DS485) ir antidempingo

priemonių, taikomų lengviesiems komerciniams automobiliams (DS479), Kinija – dėl trečio ginčo dėl žaliavų („Žaliavos III“, DS509). PPO taip pat priėmė galutinius sprendimus dėl ES ginčo su Brazilija dėl plataus masto importo pakeitimo priemonių, patvirtindama ES poziciją, kad šiomis priemonėmis buvo pažeistos PPO taisyklės. ES dabar budriai stebi padėtį siekdama užtikrinti, kad šie sprendimai būtų tinkamai įgyvendinti.

ES taip pat pirmą kartą paprašė surengti konsultacijas dėl tvarios plėtros išipareigojimų pagal dvišalį laisvosios prekybos susitarimą, konkrečiai su Korėjos Respublika. Pagal Asociacijos susitarimą pradėtos procedūros su Ukraina dėl medienos eksporto draudimo (griežtai tariant, tai 2019 m. įvykiai) yra pavyzdys, kad, prireikus, Komisija nedvejodama naudojasi dvišalio ginčo sprendimo procedūromis, kaip numatyta laisvosios prekybos susitarimuose.

Be to, eksportuotojams paprašius, Komisija gali papildomai pasinaudoti Prekybos kliūčių reglamente numatyta procedūra, pavyzdžiui, kaip tai buvo padaryta Turkijos atveju 2017 m. dėl popieriaus produktų. Pagal šį mechanizmą suinteresuotieji subjektai gali prašyti Komisijos apsvarstyti galimybę pasinaudoti ginčų sprendimo procedūra. Atlikus tyrimus pagal Prekybos kliūčių reglamentą, su atitinkama trečiąja šalimi galima susitarti derybų būdu prieš pradėdant oficialią PPO bylą ir taip įmonių ir vartotojų labai kliūtis pašalinti greičiau.

3 priemonė. ES laisvosios prekybos susitarimai. Mums vykdant savo darbą patekimo į rinką srityje ir nustatius kliūtis, iš karto pradėdamos prekybos derybas, o jei laisvosios prekybos susitarimai jau sudaryti, pradėdama taikyti atitinkamus įgyvendinimo mechanizmus, taip siekiant užtikrinti, kad patekimo į rinką prioritetai būtų veiksmingai įgyvendinti. Per šią kadenciją Komisija toliau laikėsi savo plačių užmojų darbotvarkės ir plėtė didelį subalansuotų prekybos ir investicijų susitarimų ratą. Taip įgyvendinti aštuoni susitarimai su 15 šalių²⁰, tad iš viso visame pasaulyje sudaryta 40 ES prekybos susitarimų su 72 partneriais. Toliau įgyvendinama intensyvi derybų darbotvarkė²¹. Be to, susitarimai yra peržiūrimi bent jau tam, kad būtų pašalintos naujos į dabartinę sistemą nepatenkančios kliūtys²².

Komisija taip pat dėjo daugiau pastangų siekdama užtikrinti įgyvendinimą ir vykdymą, kad įmonės, įskaitant MVĮ, galėtų pasinaudoti jau priimtais išipareigojimais. ES turi priemonių ir jas veiksmingai išnaudoja stengdamasi pašalinti prekybos kliūtis, sustiprinti intelektinės nuosavybės teisių (INT) apsaugą ir gynimą, imasi ginčų sprendimo veiksmų, nesąžiningos prekybos atveju nustato prekybos apsaugos priemones, taip pat stiprina įvairių vykdymo užtikrinimo veiklos ramsčių koordinavimą. Šiuo atžvilgiu 2018 m. Komisija parengė antrąją ES laisvosios prekybos susitarimų įgyvendinimo ataskaitą²³,

²⁰ Naujausias toks susitarimas – ekonominės partnerystės susitarimas su Japonija, kurį abi šalys ratifikavo 2018 m. gruodžio mėn. ir kuris visapusiškai įsigaliojo 2019 m. vasario 1 d., ir laisvosios prekybos susitarimas bei investicijų apsaugos susitarimas su Singapūru. Komisija parengė ir pristatė Tarybai laisvosios prekybos susitarimą ir investicijų apsaugos susitarimą su Vietnamu. Šiuo metu šiuos susitarimus rengiamasi pasirašyti.

²¹ Vyko intensyvios derybos su MERCOSUR, jose padaryta didelė pažanga. Komisija taip pat pradėjo prekybos derybas su Australija ir Naująja Zelandija. Taip pat vyksta derybos dėl išsamios ir visapusiškos laisvosios prekybos erdvės (IVPLE) su Tunisu.

²² Politiniu lygmeniu susitarta dėl prekybos sutarties modernizavimo su Meksika, vyksta derybos su Čile.

²³ http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2018/october/tradoc_157468.pdf

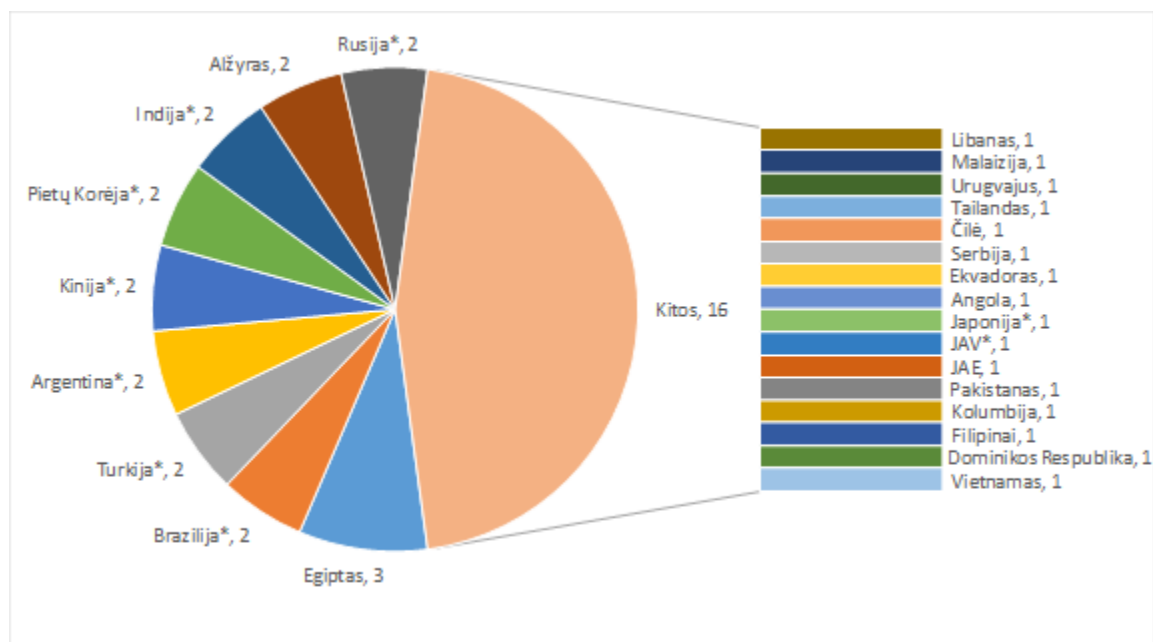
paskelbė INT apsaugos ir gynimo trečiosiose šalyse ataskaitą²⁴, taip pat paskelbė 36-ąją ES antidempingo, antisubsidijų ir apsaugos veiksmų ataskaitą²⁵.

B. 2018 M. PAŠALINTŲ KLIŪČIŲ APŽVALGA

Visiems mūsų patekimo į rinką partnerystėje dalyvaujantiems suinteresuotiesiems subjektams suvienijus pastangas, 2018 m. visiškai arba iš dalies panaikintos iš viso 35 kliūtys 25 trečiosiose šalyse ir daugiausia 8 ekonominės veiklos sektoriuose, įskaitant horizontaliąsias kliūtis. Įvertinus visas kiekybiškai įvertinamas kliūtis, apskaičiuota, kad ES eksporto, kuriam 2018 m. pašalintos kliūtys padarė poveikį, vertė ES 28 šalyse siekė 7,8 mlrd. EUR²⁶.

1. 2018 m. pašalintos kliūtys pagal trečiąsias šalis

8 pav. parodytos trečiosios šalys, kuriose kliūtys sėkmingai pašalintos. Pirmoje vietoje – Egiptas, nes jame 2018 m. pašalintos trys kliūtys, po jo rikiuojasi Brazilija, Turkija, Argentina, Kinija, Pietų Korėja, Indija, Alžyras ir Rusija (pašalinta po dvi kliūtis). 2018 m. taip pat pašalinta šešiolika kitų Europos įmonėms trukdžiusių prekybos kliūčių šešiolikoje kitų trečiųjų šalių.

8 pav. Geografinis 2018 m. pašalintų kliūčių pasiskirstymas (*–G 20 šalys)

Pagal prekybos, kuriai pašalintos kliūtys padarė poveikį, vertę (III lentelė) reikšmingiausios kliūtys pašalintos Rusijoje. Joms teko 23 proc. visų prekybos srautų,

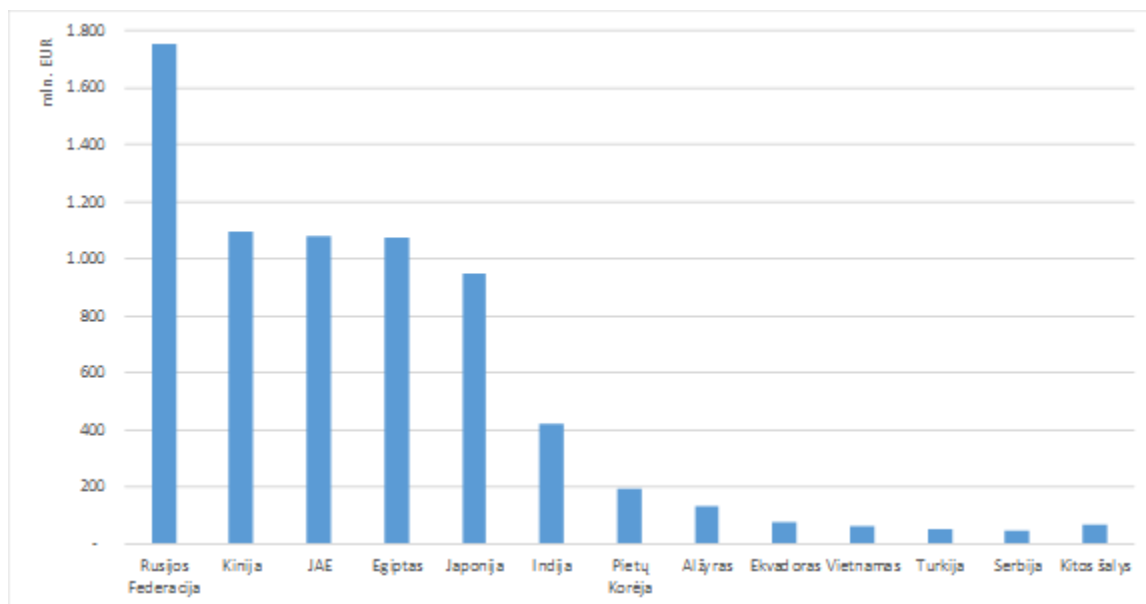
²⁴ http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2018/march/tradoc_156634.pdf

²⁵ http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2018/july/tradoc_157212.pdf

²⁶ Praėjusiais metais pašalintos 45 kliūtys padarė poveikį eksportui, kurio vertė siekė 8,2 mlrd. EUR.

kuriems padarytas poveikis. Po jos rikiuojasi Jungtiniai Arabų Emyratai (16 proc.) ir Kinija (15 proc.). 18 proc. prekybos srautų, kuriems padarė poveikį pašalintos kliūtys, tenka pietinėms Viduržemio jūros šalims.

III lentelė. ES 28 prekybos srautai, kuriems padarė poveikį 2018 m. pašalintos kliūtys, pagal šalis partneres (mln. EUR)²⁷

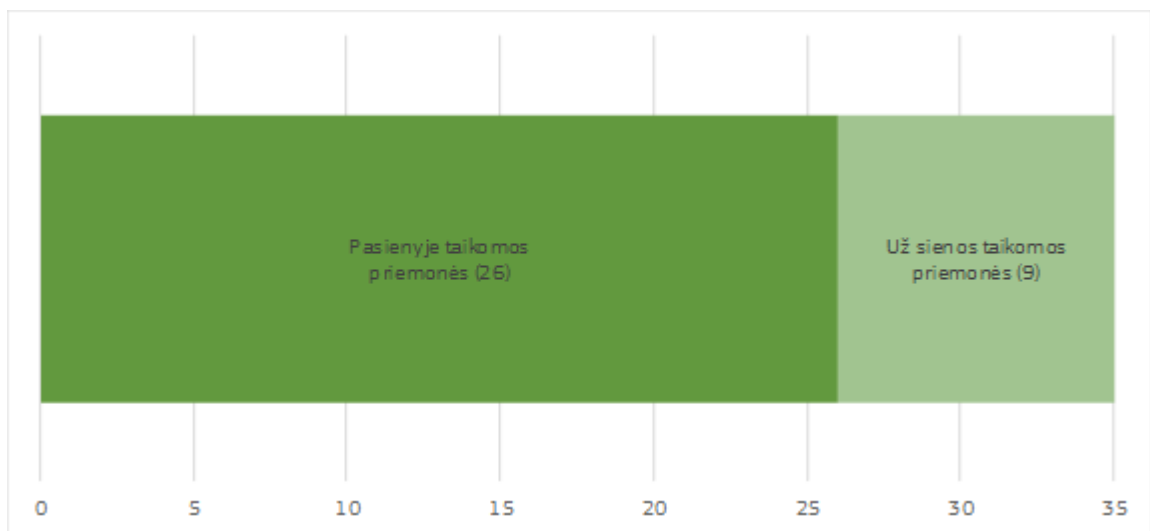
2. 2018 m. pašalintos kliūtys pagal priemonių rūšis

Mūsų patekimo į rinką partnerystės dalyvių pastangos labiau padėjo pašalinti pasienyje taikomas priemones (26), o ne už valstybės sienos taikomus apribojimus (9). Panaši išvada padaryta ir praėjusiais metais, nes buvo pašalintos 34 pasienyje taikytos priemonės ir 11 už valstybės sienos taikytų priemonių.

Beveik trečdalis 2018 m. pašalintų pasienyje taikytų priemonių buvo susijusios su sanitarijos ir fitosanitarijos klausimais žemės ūkio ir žuvininkystės sektoriuje. Kitas ES įmonėms trukdžiusias ir pašalintas kliūtis sudarė muitai, muitinės administracinės procedūros, eksporto mokesčiai arba eksporto draudimai. Galiausiai pažymėtina, kad 2018 m. taip pat sėkmingai pašalinta viena prekybos paslaugomis kliūtis.

Kalbant apie devynias už valstybės sienos taikytas priemones, sėkmės pasiekta sprendžiant klausimus dėl techninių prekybos kliūčių ir standartų, taip pat su prekyba susijusių apmokestinimo priemonių.

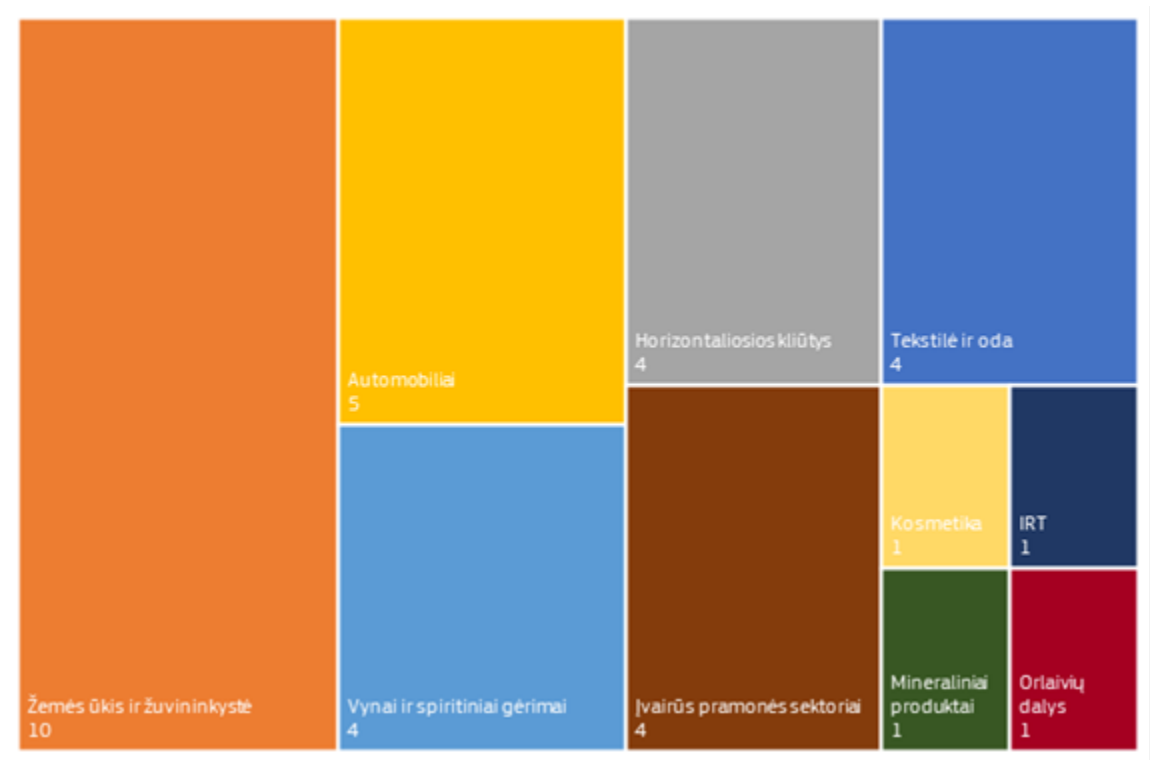
²⁷ „Kitos šalys“ – tai šios šalys partnerės: Angola, Argentina, Brazilija, Čilė, Kolumbija, Malaizija, Tailandas ir Urugvajus.

9 pav. 2018 m. pašalintų kliūčių pasiskirstymas pagal rūšis (priemonių skaičius)

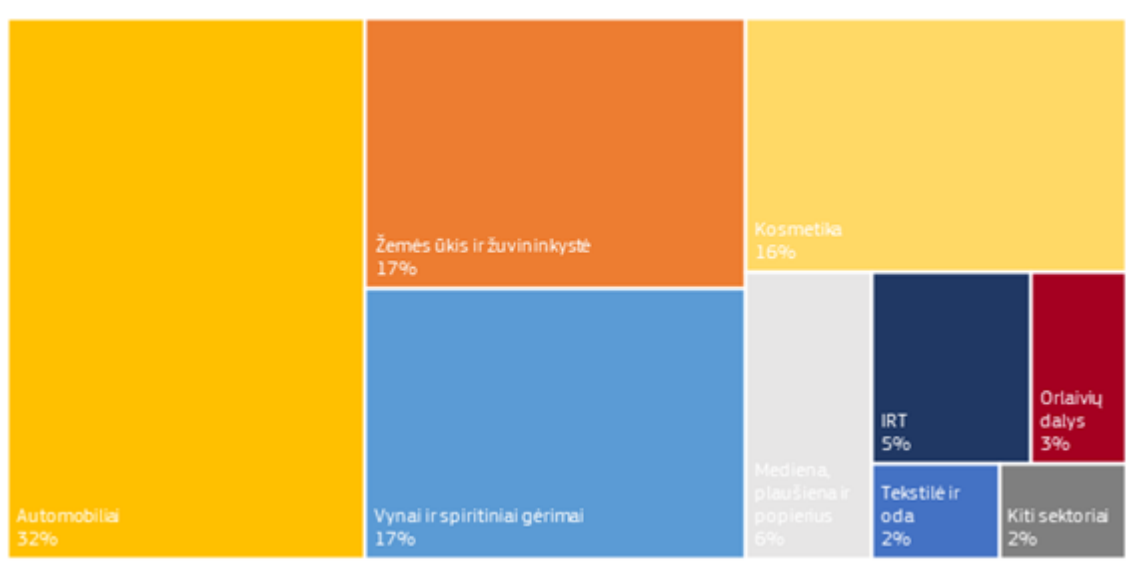
3. 2018 m. pašalintos kliūtys pagal sektorius

10 pav. apžvelgta, kiek kliūčių pašalinta įvairiose ekonominės veiklos srityse. Daugiausiai priemonių (10) pašalinta *žemės ūkio ir žuvininkystės* sektoriuje, penkios kliūtys pašalintos *automobilių* sektoriuje. *Tekstilės ir odos* sektoriuje, taip pat *vynų ir spiritinių gėrimų* sektoriuje pašalinta po keturias kliūtis. Pašalintos iš viso aštuonios kliūtys, kurios buvo pripažintos visiškai horizontaliomis (4) arba padarė poveikį įvairiems *pramonės sektoriams* (4). Taip pat pavienės kliūtys pašalintos *kosmetikos* ir *mineralinių produktų* sektoriuose, iš dalies pašalintos kliūtys, susijusios su *orlaivių dalij* ir *IRT* sektoriais.

10 pav. 2018 m. pašalintų kliūčių pasiskirstymas pagal sektorius, kaip užregistruota PRDB (kliūčių skaičius)

Remiantis apskaičiuotais prekybos srautais, kuriems padarytas poveikis, 11 pav. parodyta pašalintų kliūčių ekonominė svarba įvairiuose sektoriuose. Iš to matyti, kad tų kliūčių pašalinimas 2018 m. galėjo padaryti teigiamą poveikį ES eksportui, visų pirma *automobilių* sektoriuje, sudarantį 32 proc. visų prekybos srautų, kuriems galėjo būti padarytas poveikis. Kliūčių pašalinimas taip pat buvo labai naudingas *vynų bei spiritinių gėrimų* (17 proc.) ir *kosmetikos* (16 proc.) sektoriams. Apskritai, *pramonės* sektoriams teko 83 proc. pašalintų kliūčių ekonominės svarbos, o *žemės ūkio ir žuvininkystės* sektoriams – iki 17 proc.

11 pav. ES 28 prekybos srautai, kuriems padarė poveikį 2018 m. pašalintos kliūtys, pagal sektorius (prekybos srautų, kuriems padarytas poveikis, procentinė dalis)²⁸

C. 2018 M. PAŠALINTŲ KLIŪČIŲ KOKYBINĖ ANALIZĖ

Šiame skyriuje pateikiama išsamesnė tam tikro skaičiaus kliūčių, kurias pavyko pašalinti pasinaudojant patekimo į rinką partneryste, analizė. Priešingai praėjusiais metais atliktai kiekybinei analizei, kai daugiausiai dėmesio buvo skirta partneriams, kurių kliūčių pašalinta *daugiausiai*²⁹, dabar daugiau dėmesio skiriama šalims, kurių pašalintos priemonės *galėjo padaryti reikšmingiausią poveikį prekybos srautams*. Tad nagrinėsime, kiek veiksmingai ES šalino kliūtis šiose šalyse partnerėse: Rusijoje, Kinijoje, Jungtiniuose Arabų Emyratuose, Egipte, Japonijoje, Indijoje ir Pietų Korėjoje. Šioms septynioms šalims partnerėms teko 93 proc. prekybos srautų, kuriems 2018 m. pašalintos priemonės galėjo padaryti poveikį.

²⁸ „Kiti sektoriai“ apima šiuos ekonominės veiklos sektorius: keramika ir stiklas, elektronika, mineraliniai produktai, plastikai, taurieji metalai.

²⁹ Šiais metais daugiausiai kliūčių (ne mažiau kaip po dvi) pašalinta arba iš dalies pašalinta devyniose šalyse prekybos partnerėse, tai: Alžyras, Argentina, Brazilija, Egiptas, Indija, Kinija, Pietų Korėja, Rusija ir Turkija.

1. Rusija

Kaip paaiškinta I skyriuje, patekimo į Rusijos rinką tendencijos apskritai buvo neigiamos, nes šioje šalyje, labai įvairiomis priemonėmis tebevykdančioje importo pakeitimo politiką, ES eksportuotojai susiduria su 34 kliūtimis – tai antras pagal dydį kliūčių skaičius. Pavyzdžiui, kliūtys, apie kurias pranešta praėjusiais metais, tokios kaip laivybos Arktyje apribojimai, beržo rąstų eksporto kvotos, 2018 m. tikrai pradėjo daryti poveikį ES veiklos vykdytojams. Reikėtų paminėti ir kitus nepalankius su esamomis kliūtimis susijusius pokyčius, pavyzdžiui, ženklavimo reikalavimus, kuriuos pradėta taikyti ir kitiems produktams, pavyzdžiui, elektronikai.

Dėl kai kurių priemonių kyla abejonių, ar tos priemonės dera su Rusijos tarptautiniais įsipareigojimais (pasinaudodama įvairiais forumais ES jas ginčijo), tačiau jos nepasiteisino ir kaip veiksmingos Rusijos konkurencingumo ir galimybių pritraukti užsienio investicijas didinimo priemonės. Priešingai, be kitų dalykų, jos dar labiau trukdė ES ir Rusijos tarpusavio prekybai.

Tokioje sudėtingoje prekybos aplinkoje ES naudojosi veiksmingiausiomis turimomis priemonėmis ir 2018 m. pasiekė gana svarbių rezultatų stengdamasi užtikrinti, kad Rusijoje būtų vykdomi du PPO sprendimai, turėję įtakos maždaug 1,8 mlrd. EUR vertės ES eksportui. Visos 2018 m. pašalintos 35 priemonės padarė poveikį 23 proc. ES eksporto.

Viena iš priemonių buvo *kliūtis, dariusi poveikį įvairiems pramonės sektoriams*. Šiuo atveju Rusija visapusiškai įgyvendino PPO sprendimą dėl su tarifais susijusio ginčo (DS485). Remiantis kolegijos išvadamis byloje DS485, dar 2017 m. buvo pasirengta pradėti procedūras dėl antro ginčo prieš Rusiją dėl tarifų (papildomų ES aktualių muitų tarifų eilučių). Tačiau po dvišalių diskusijų su Rusija 2017 m. pabaigoje ir 2018 m. pradžioje ginčo procedūrų pradėti neberekėjo, nes Rusija visiškai panaikino šių muitų tarifų eilučių neatitikimus. Tai puikus pavyzdys, kaip Komisijos darnūs veiksmai padėjo pasiekti konkrečius rezultatus, o PPO ginčo procedūros nė nereikėjo pradėti.

Panašūs teigiami rezultatai pasiekti per ginčų sprendimo procedūras, kurias ES pradėjo *automobilių* sektoriuje dėl lengviesiems komerciniams automobiliams iš Vokietijos ir Italijos taikytų antidempingo priemonių (DS479), nes 2018 m. viduryje baigusios galioti priemonės nebebuvo atnaujintos.

2. Kinija

Kaip pažymėta I skyriuje, Kinija tapo daugiausiai prekybą ribojančia ES prekybos partnere – joje iš viso galioja 37 kliūtys, iš kurių 14 nustatytos nuo 2017 m. Tačiau padaryta tam tikra laipsniškai didėjanti pažanga, iš kurios matyti, kad ES kliūčių šalinimo strategija gali padėti pasiekti rezultatų net ir sudėtingiausioje aplinkoje. Pažanga padaryta sanitarijos ir fitosanitarijos srityje, kurioje iš dalies pašalintos dvi kliūtys ir pagerinta padėtis sprendžiant kitą ilgalaikį klausimą. Dvi iš dalies pašalintos kliūtys *žemės ūkio ir žuvininkystės sektoriuje* kartu padarė poveikį 15 proc. viso ES eksporto, kuriam 2018 m. pašalintos priemonės padarė poveikį.

Pirma, nors numatoma, kad Kinijoje sūrio paklausa didės, Kinijos standartai pieno produktų sektoriuje nėra suderinti su tarptautiniais standartais, dėl to ES eksportuotojams iškyla nepagrįsta prekybos kliūtis. Kai ES ėmė kelti šį klausimą per įvairius dvišalius susitikimus, Kinija nusprendė šių standartų netaikyti jau daug metų importuojamiems (tradiciniams) produktams. Kinija taip pat informavo, kad atliks bendresnę savo sūrio standartų peržiūrą, o ES tokį sprendimą įvertino palankiai. Nors pagrindinis klausimas dar neišspręstas ir Maisto saugos standartą dar reikia koreguoti, kad ES susirūpinimas visiškai išnyktų, suradus išeitį dėl tradicinių produktų poveikis prekybai jau sumažėjo ir tai gali teigiamai paveikti ES eksportą, kurio vertė iki 1,2 mlrd. EUR

Antra, 2012 m. pradžioje Kinija nustatė laikinąją prekybą ribojančią priemonę galvijų spermos, galvijų embrionų, avių spermos ir avių embrionų, kuriuos nuo 2011 m. birželio 1 d. ruošia keletas ES valstybių narių, importui. ES dukart kvietė Kinijos ekspertus atvykti į Europą, o Kinijos mokslininkai lankėsi kelių ES valstybių narių veterinarijos institutuose ir mokslinių tyrimų centruose. Galiausiai Kinija paskelbė panaikinanti prekybos apribojimus galvijų ir avių genetinės medžiagos eksportui iš kelių valstybių narių.

Kalbant apie iš dalies pašalintą kliūtį (apie ją jau buvo pranešta praėjusių metų ataskaitoje), verta paminėti, kad padaryta didesnė pažanga stengiantis pašalinti ES galvijų produktų ir jautienos importo draudimą ir kad Airijai bei Nyderlandams jau leista patekti į rinką. Klausimai dėl kitų valstybių narių dar nebaigti spręsti, tad Komisija toliau kels šį klausimą pasinaudodama visomis galimybėmis.

3. Jungtiniai Arabų Emyratai

Jungtiniai Arabų Emyratai (JAE) yra svarbi prekybos partnerė. Dėl to Komisija įdėjo daug pastangų ir 2018 m. pašalino svarbią kliūtį patekti į rinką *kosmetikos* sektoriuje; tai priemonei tenka 16 proc. ES eksporto, kuriam visos 2018 m. pašalintos priemonės padarė poveikį.

Kliūtį sudarė nauji ženklinimo reikalavimai, pagal kuriuos iki 2018 m. pabaigos būtų buvęs nustatytas draudimas ant originalios pakuotės klijuoti lipdukus ir būtų buvę privaloma logotipus ant visų kosmetikos gaminių pakuočių atspausdinti. Pagal šią priemonę įmonės privalėjo sukurti specialų kūrinį, skirtą vien JAE rinkai. Komisija per PPO techninių prekybos kliūčių informacijos centrą kreipėsi į JAE. ES įmonės ir ES delegacija išdėstė susirūpinimą keliančius klausimus Ekonomikos ministerijai ir Emyratų standartizacijos ir metrologijos institucijai (ESMI). Galiausiai ESMI per susitikimą su ES delegacija patvirtino, kad šis reikalavimas kosmetikos sektoriuje nebus taikomas ir net neįsigalios, tad ES įmonės galės toliau eksportuoti savo gaminius į JAE rinką. Teigiamo poveikio ES eksportui dydis siekė iki 1,2 mlrd. EUR

4. Egiptas

ES ir Egiptas prekybos santykiuose vadovaujasi asociacijos susitarimu. 2017 ir 2018 m. prie ilgalaikių problemų prisidėjo dar po vieną kliūtį ir dabar Egipte iš viso galioja aštuonios kliūtys. Tuo patvirtinama pietiniame Viduržemio jūros regione pastebėta ir praėjusių metų ataskaitoje pažymėta tendencija imtis naujų protekcionizmo priemonių. Pastebėjus šią probleminę tendenciją, ES patekimo į rinką strategija 2018 m. taip pat

padėjo pašalinti vieną kliūtį *automobilių sektoriuje* ir dvi kliūtis *tekstilės ir odos sektoriuje*. ES eksporto, kuriam šių kliūčių pašalinimas turėjo įtakos, vertė siekia iki 1,2 mlrd. EUR

Kalbant apie *automobilių sektorių*, po aukšto lygio dialogo ir apsikeitimo informacija Egiptas visiškai panaikino muitus ES pagamintiems automobiliams, tad dabar pradėta laikytis muitų tarifų panaikinimo grafiko, suderinto pagal asociacijos susitarimą. ES eksporto, kuriam gali būti padarytas teigiamas poveikis, vertė siekia apie 1,1 mlrd. EUR

Tekstilės ir odos sektoriuje galiojo neproporcingas prekybos tekstilės gaminiais apribojimas, nes buvo taikomi privalomi ženklavimo reikalavimai, pagal kuriuos gamintojams teko atlikti daug laiko užimančias ir brangias operacijas, juolab, kad viskas turėjo būti atliekama rankiniu būdu. Po dvišalių diskusijų su ES reikalavimai dėl ženklavimo formos ir informacijos, kurią reikalaujama pateikti etiketėje, pobūdžio buvo galiausiai sušvelninti.

2018 m. pagaliau išspręstas dar vienas *tekstilės ir odos sektoriuje* ilgą laiką keltas klausimas dėl to, kaip Egipto muitinė tvarkė mišrias sąskaitas už lengvatines ir nelengvatines prekes, ES šį klausimą pakartotinai iškėlus Egipto valdžios institucijoms.

5. Japonija

ES ir Japonijos prekybos santykiuose dabar vadovaujamasi ekonominės partnerystės susitarimu, įsigaliojusi 2019 m. vasario 1 d. Tuo pačiu metu *vynų ir spiritinių gėrimų sektoriuje* sėkmingai pašalinta dar viena kliūtis.

2018 m. Japonijos sveikatos, darbo ir gerovės ministerija svarstė galimybę išbraukti kai kuriuos maisto ir gėrimų priedus iš Japonijoje leidžiamų priedų sąrašo. Jeigu jie būtų buvę išbraukti, neigiamą poveikį būtų pajutusios daug ES *vyno ir spiritinių gėrimų sektoriaus* įmonių. Komisija raštu kreipėsi į Japonijos kompetentingas institucijas (2018 m. balandžio mėn.) ir pateikė pastabas dėl priedų, kuriuos ketinta išbraukti iš sąrašo (2018 m. rugsėjo mėn.). Japonija sutiko su pateiktomis pastabomis ir galiausiai nė vienas nurodytas ES gamintojų naudojamas priedas iš sąrašo nebus išbrauktas. ES eksporto, kuriam dėl to bus sukurtos palankesnės sąlygos, vertė siekia apie 1,1 mlrd. EUR

6. Indija

Kaip paaiškinta II skirsnyje, 2018 m. Indijoje tęsėsi protekcionizmo tendencija. Nepaisant tokios sudėtingos aplinkos, patekimo į rinką strategija taip pat padėjo pasiekti tam tikrus teigiamus rezultatus. Iš dalies pašalinta po vieną kliūtį *IRT sektoriuje* ir *tekstilės bei odos sektoriuje*; šioms kliūtims tenka šeši procentai viso ES eksporto, kuriam 2018 m. pašalintos kliūtys padarė poveikį (457 mln. EUR)

Indijos valdžios institucijos reikalavo po odos dirbinių importo privaloma tvarka pateikti veterinarijos sertifikatus. Dėl to importuojamiems pagamintiems gaminiams, kuriems nebebuvo būdingos žaliavinių gyvūninių produktų savybės, tebebuvo taikomi sanitarijos reikalavimai. Tačiau remiantis *Pasaulio gyvūnų sveikatos organizacijos* tarptautiniais standartais ir PPO sutarties dėl sanitarijos ir fitosanitarijos nuostatomis, Indija tokius

reikalavimus turėtų taikyti tik žaliaviniams gyvūniniams produktams arba kitais atvejais juos moksliai pagrįsti. Dėl ES pastangų kelti šį klausimą atitinkamoms Indijos valdžios institucijoms, Indijai patvirtinus naują pranešimą, ši kliūtis tam tikriems pagamintiems produktams panaikinta. Nors klausimas iš dalies sėkmingai išspręstas, ES dės visas pastangas, kad jis būtų išspręstas iki galo.

IRT sektoriuje Indija tebėra daug iššūkių kelianti partnerė, nes yra nustačiusi daug apribojimų, trukdančių ES įmonėms patekti į rinką, pavyzdžiui, nuolat didina muitus (kaip paminėta II skyriuje), taiko privalomus testavimo ir licencijavimo reikalavimus³⁰ ir privalomos registracijos bei ženklinimo reikalavimus. Vis dėlto, viena kliūtis, susijusi su panaudota telekomunikacijų įranga, buvo iš dalies pašalinta, nes Indija labai sumažino eksportuotoms prekėms, kurias reikia importuoti remonto tikslais, taikomas normas. Pagal Centrinės netiesioginių mokesčių ir muitinės valdybos paskelbtą pranešimą tokios prekės gali būti importuojamos be muito, jeigu po remonto jos bus vėl reeksportuotos. Eksportuotas elektronines prekes dabar galima importuoti remonto tikslais septynerius metus nuo eksporto (ankstesnis terminas – treji metai) ir jos turi būti vėl eksportuotos per vienus metus nuo importo (ankstesnis terminas – šeši mėnesiai). Jeigu ES veiklos vykdytojai ir toliau patirs sunkumų, nepaisant šių teigiamų priemonių, Komisija yra pasirengusi vėl kelti šį klausimą Indijai.

7. Pietų Korėja

ES ir Pietų Korėjos prekybos santykiai grindžiami ES ir Pietų Korėjos laisvosios prekybos susitarimu (LPS), kuris buvo laikinai taikomas nuo 2011 m. liepos mėn., o oficialiai ratifikuotas 2015 m. gruodžio mėn. Nors Pietų Korėjoje tebegalioja septyniolika kliūčių, viena kliūtis sėkmingai pašalinta *automobilių sektoriuje* ir viena kliūtis iš dalies pašalinta *orlaivių dalių sektoriuje*.

Kalbant apie *automobilių sektorių*, Pietų Korėja reikalavo, kad nepakrautos transporto priemonės prošvaisa būtų didesnė kaip 12 cm. Kadangi ES analogiško reglamento nėra, nes laikomasi nuomonės, kad toks saugumo kriterijus yra pasenęs, tam tikrų kategorijų transporto priemonėms (sportinėms transporto priemonėms) tapo sunku patekti į rinką. ES delegacijai įsikišus, Pietų Korėja priėmė palankų sprendimą iš dalies pakeisti šią priemonę, kad ji derėtų su ES reikalavimais. Atitinkamai, prošvaisos dydis pakeistas nuo 12 iki 10 cm, tad kai kurias sportines transporto priemones dabar galima parduoti Pietų Korėjoje ir nereikia atlikti brangiai kainuojančių jų keitimo darbų. ES ir toliau naudosis visomis galimybėmis, kad Pietų Korėjoje automobilių sektoriuje likusios kliūtys, pavyzdžiui, susijusios su automobilių dalių, sunkvežimių vilkikų sertifikavimu arba sudėtingomis muitinės ir administracinėmis procedūromis, būtų pašalintos.

Kadangi laisvosios prekybos susitarime nėra nuostatų, pagal kurias suremontuotos prekės būtų atleistos nuo muito jas įvežant į Pietų Korėją po remonto ES, tam tikros prekės, pavyzdžiui, ES suremontuotos orlaivių dalys, jas pakartotinai įvežant į Pietų Korėją galėjo būti apmokestinamos muitais (3–8 proc.). Dar 2016 m., po intensyvių Komisijos intervencinių veiksmų Pietų Korėja pratęsė muitų lengvatų šiems produktams taikymo laikotarpį iki 2018 m. pabaigos – jų galiojimas netrukus turi baigtis. Po įvairių 2018 m. vykdytų ES delegacijos intervencinių veiksmų ir diskusijų

³⁰ Šios priemonės taikymo telekomunikacijų įrangai laikotarpis dar pratęstas iki 2019 m. rugpjūčio 1 d.

Prekybos prekėmis komitete ir Muitinės komitete pagal ES ir Korėjos laisvosios prekybos susitarimą Nacionalinė asamblėja dar kartą pratęsė lengvatos taikymo suremontuotoms orlaivių dalims laikotarpį trejais metais iki 2021 m. gruodžio 31 d. Nepaisydama šio sveikintino laikino sprendimo, ES dės tolesnes pastangas, kad klausimas būtų išspręstas galutinai.

D. KLIŪČIŲ PAŠALINIMO POVEIKIS

Ankstesniuose šios ataskaitos skyriuose analizavome su 2018 m. pašalintomis kliūtimis susijusius prekybos srautus. Metodika yra pagrįsta dvišaliais ES eksporto rodikliais pagal atitinkamus Suderintos sistemos (SS) muitų tarifų kodus; pagal ją kiekybiškai įvertinama prekyba, kuri vyksta nepaisant kliūčių.

Be to, nuo praėjusių metų šioje ataskaitoje skelbiama išsami analizė, pagrįsta ekonometriniais modeliais, pagal kurią galima įvertinti, koku mastu pasikeitė prekybos srautai su kliūtį taikiusiomis šalimis partnerėmis po tokios kliūties pašalinimo. Šiuo tikslu atlikta regresinė analizė, kuria siekiama kiekybiškai įvertinti kliūčių pašalinimo poveikį ES eksportui³¹.

Šios ekonometrinės analizės rezultatas gali atspindėti ne visą patekimo į rinką strategijos poveikį, nes dėmesį sutelkėme tik į visiškai pašalintas kliūtis, o sudėtingesnės horizontaliosios kliūtys, kurios daro poveikį, pavyzdžiui, investicijoms arba intelektinės nuosavybės teisėms, į analizę neįtrauktos. Mes išanalizavome šių sumažintų kliūčių, kurios buvo pašalintos 2014–2017 m., poveikį³².

Iš rezultatų matyti, kad šios grupės kliūčių pašalinimas buvo labai naudingas ES eksportuotojams. Apskaičiuota, kad po kliūčių pašalinimo prekyba vidutiniškai išaugo apie 57 proc. Pagal vertės rodiklius tai reiškia, kad, pašalinus šias kliūtis, 2018 m. mūsų įmonių eksportas padidėjo 6,1 mlrd. EUR. Ši nauda prilygsta daugelio mūsų prekybos susitarimų teikiamai naudai. Pavyzdžiui, šis poveikis yra didesnis negu bendras su Kolumbija ir Peru sudarytų susitarimų poveikis.

Praėjusiais metais atlikus analizę pagal tokią pačią metodiką gautas 4,8 mlrd. EUR rezultatas.

³¹ Konkrečiau kalbant, mes taikėme dvigubo skirtumo metodiką (angl. *Difference-in-Difference*) ir ištyrėme tik poveikį, padarytą prekybos srautams tarp ES ir šalių, kurios įvedė kliūtis konkreitiems susijusiems produktams.

³² Analizė neapima 2018 m. pašalintų kliūčių skaičiaus, nes po kliūčių panaikinimo reikia bent vieno metų duomenų, kad būtų galima nustatyti poveikį prekybai.

IV. IŠVADA

Šioje ataskaitoje apžvelgiamos prekybos ir investavimo kliūtys, kurios daro tiesioginį poveikį ES įmonėms, apie kurias yra pranešama ir kurios yra šalinamos pasinaudojant ES sustiprinta patekimo į rinką partnerystę, vienijančia Komisiją, valstybes nares ir Europos įmones.

2018 m. Komisijai pranešta apie 45 naujas kliūtis, tad prekybą ribojančių priemonių skaičius pakilo iki rekordinio 425 priemonių lygio. Pirmą kartą daugiausiai kliūčių mūsų įmonėms užregistruota Kinijoje (37), po jos rikiuojasi Rusija (34), Indija (25), Indonezija (25) ir Jungtinės Amerikos Valstijos (23).

Kalbant apie 45 naujas kliūtis, apie kurias pranešta 2018 m., pagal 2018 m. užregistruotų naujų kliūčių skaičių (18) ir galimo poveikio prekybos srautams dydį (41,8 mlrd. EUR) – 81 proc. visų kliūčių – pirmavo Kinija, Jungtinės Amerikos Valstijos, Indija ir Alžyras. Regioniniu požiūriu, daugiausiai naujų prekybą ribojančių priemonių 2018 m. nustatyta Azijos ir pietiniame Viduržemio jūros regione – 26 naujos kliūtys, patvirtinusios 2017 m. pastebėtą neigiamą tendenciją.

Daugiausiai sektorialių priemonių taikyta vynų ir spiritinių gėrimų, žemės ūkio ir žuvininkystės, kosmetikos ir automobilių sektoriuose. Pagal galimą poveikį išsiskyrė tokių pramonės sektorių kaip IRT, tauriųjų metalų, geležies, plieno ir spalvotųjų metalų sektoriai, nes jiems teko 73 proc. eksporto, kuriam padarytas poveikis, o visa to eksporto vertė sudarė 51,4 mlrd. EUR (daugiau negu du kartus daugiau nei praėjusiais metais: 23,1 mlrd. EUR).

Tai patvirtina, kad protekcionizmas didėja ir kad prekybos kliūtys daro vis didesnę poveikį ES suinteresuotiesiems subjektams. Reaguodama į tai, ES svarbiausiu prioritetu išskyrė savo prekybos politikos vykdymo užtikrinimą ir įgyvendinimą. Iš tiesų, Komisija sustiprino savo patekimo į rinką strategiją, nuosekliau koordinavo ES institucijų ir suinteresuotųjų subjektų veiksmus, kliūtis tiksliau skirstė pagal prioritetus, patobulino komunikacijos ir informuotumo didinimo veiklą (pavyzdžiui, įgyvendino iniciatyvą „Patekimo į rinką dienos“). ES ne tik toliau naudojo visas turimas priemones, bet savo priemonių arsenalą išplėtė dar labiau, kad galėtų veiksmingai šalinti prekybos kliūtis: ėmėsi ne tik daugiašalių ir dvišalių ginčų sprendimo procedūrų, bet ir įgyvendino plačių užmojų prekybos derybų darbotvarkę, įgyvendino laisvosios prekybos susitarimus, vykdė diplomatinis demaršus, taip pat pradėjo įgyvendinti visa apimančią Europos ekonominės diplomatijos iniciatyvą.

2015 m. pašalintos 23 kliūtys, 2016 m. – 20 kliūčių, 2017 m. – rekordiškai daug – 45 kliūtys, o 2018 m. – dar 35 kliūtys, tad per šią Komisijos kadenciją iš viso pašalintos 123 kliūtys. Toks tvirtas vykdymo užtikrinimo rezultatas rodo, jog ES ryžtingai reaguoja į pasaulio prekybos aplinką, kuri vis labiau grindžiama sandoriais.

2018 m. pašalinus 35 kliūtis, pagalba ypač buvo juntama aštuoniuose ekonominės veiklos sektoriuose – be kitų sektorių, žemės ūkio ir žuvininkystės, automobilių, tekstilės ir odos, vynų ir spiritinių gėrimų, kosmetikos, mineralinių produktų, orlaivių dalių ir IRT. Pagal tai, kokiai daliai prekybos padarytas poveikis, 17 proc. galimos naudos yra susijusi su žemės ūkio ir žuvininkystės sektoriais, 83 proc. – pramonės sektoriais, iš kurių daugiausiai naudos teko automobilių (32 proc.), vynų bei spiritinių gėrimų (17 proc.) ir kosmetikos (16 proc.) sektoriams. Apskritai mūsų patekimo į rinką partnerystė gali teigiamai paveikti maždaug 7,8 mlrd. EUR vertės ES 28 eksportą.

Nuo praėjusių metų šioje ataskaitoje taip pat pateikiama regresinė analizė siekiant tiksliau kiekybiškai įvertinti realų kliūčių pašalinimo poveikį ES eksportui. Atlikus skaičiavimus matyti, kad 2014–2017 m. laikotarpiu panaikintos kliūtys 2018 m. padėjo padidinti mūsų įmonių eksportą bent 6,1 mlrd. EUR. Ši nauda prilygsta daugelio mūsų prekybos susitarimų teikiamai naudai. Praėjusiais metais atlikus analizę pagal tokią pačią metodiką gautas 4,8 mlrd. EUR rezultatas.

Iš to matyti, kad užsienio šalyse didėjant protekcionizmui, intensyvėja ir mūsų pastangos šalinti kliūtis. Siekiant paskatinti augimą, darbo vietų kūrimą ir konkurencingumą mūsų įmonių ir piliečių labui, įgyvendinimas ir vykdymo užtikrinimas yra svarbūs kaip niekada.

Kuo glaudžiau bendradarbiaudama su valstybėmis narėmis ir suinteresuotaisiais subjektais Komisija yra visapusiškai pasiryžusi toliau stiprinti patekimo į rinką partnerystę, kad būtų veiksmingai šalinamos prekybos kliūtys ir didinamos galimybės visame pasaulyje veikiantiems ES veiklos vykdytojams.